

ALS DEU DIES DE REPÚBLICA

El Govern de la Generalitat

La nova Generalitat de Catalunya, malgrat el seu caràcter provisional i les imprevisiones naturals d'una creació sobtada, va prenent formes orgàniques que l'habiliten per a ésser un bon instrument de govern. Els homes que han tingut l'honor i la glòria de representar aquest moment històric de Catalunya han comprès des de la seva primera hora tota la responsabilitat

titzava un mínim conegut de llibertat i un altre mínim de seguretat que ningú no sabia si trobaria en un ordre nou. D'uns anys ençà la massa ha vist desmentida aquesta preocupació. Ni llibertat ni seguretat. Opressió i desordre. La Monarquia era definitivament inservible. Per la mateixa raó, la massa catalana s'havia desfet del caciquisme ara fa trenta anys i s'havia

dors de la no República, que porten el govern de la Generalitat de Catalunya, han seguit amb fidelitat aquesta llei tradicional de la nostra raça. Homes que representaven un partit que un poble són en aquestes hores representació d'una síntesi catalana. Pot ver algú, i sens dubte hi és, que hauria volgut en els moments difícils de la infantació de la República una manifestació més ferma de l'extremisme nacionalista en establir els termes del pacte de la darrera setmana amb els representants de República espanyola. Pot haver algú, i sens dubte hi és, que hauria volgut una mar audaç en manifestacions d'extremisme social. Però el Govern de la Generalitat que sent millor que tot hom en aquest moments la força invencible de la cohesió nacional, ha sabut mantenir-se en una admirable serenitat que, consolidant l'esforç del dia, deixa obert el camí de l'esforç de demà.

Volem dir un vegada més que aquesta actitud no ha estat per nosaltres una sorpresa. En les hores més turbulents de la lluita l'esperaven i n'estàvem ben segurs. Voluntàriament es havien situat al marge de les popularitats cridaneres, i havien evitat el contagi dels verbalismes excitants perquè, tot i creient inevitables aquestes agitacions en temps de transformació, teníem una idea clara que a l'hora del triomf ens trobaríem tan junts, que el nostre pensament polític seria el pensament de tots. Avui repassem la col·lecció del nostre setmanari i no ens penedim de res del que hem dit. El Govern de la nova Generalitat de Catalunya ha parlat a les nostres planes abans d'ésser Govern perquè, malgrat la cridòria, el seu esperit era el nostre; era l'esperit de la terra que plana pel damunt de tots els partits.

girat d'espatlles als partits polítics ara fa vuit anys.

Anem tots amb molt de compte. La nostra massa neutra, la mestressa de tots, pot ésser lenta en les seves decisions, però és molt sensible, tant com pugui ésser-ho la massa d'ideals liberals i racionalment democràtica, acostumada de segles, com cap altre nucli europeu, a aquestes dues normes del viure. Massa que és complexa i variada, amb una gradació de matisos que, sense la misèria negra del pària ni l'opulència del gran magnat, representa la concreció més viva de la humanitat mitja de tots els temps, sentimental i protestatària, generosa i egoïsta, idealista i prudent, incapaç de grans rancúnies però sensible a les grans venjances. Sembla pensada per nosaltres aquella idea de Gambetta: poble que vol ésser guiat amb paraules fortes i actes de moderació. I és que la tradició democràtica de la raça no permet concebre el govern del poble a la manera cesarista, sinó com una col·laboració de tots els estaments que es contrabalancegen reciprocament per a trobar l'equilibri d'una síntesi espiritual.

No es pot negar que fins ara els funda-

MIRADOR INDISCRET

El Francesc Macià d'ara i el del segle XVIII

De vegades l'atzar sembla com si tingués enteniment: vegeu, sinó, aquesta coincidència: el nom de Francesc Macià, símbol de l'actual moment polític de Catalunya, moment que clou la trista època dels Borbons, també fou simbòlic en iniciar-se aquella opressió: Francesc Macià es deia també aquell heroi, popularment conegut per Bach de Roda, el qual fou ajusticiat per ordre d'aquell cruelíssim Felip V, iniciador de la vergonya borbònica i calcificador de les nostres llibertats. Un Francesc Macià caigué defensant-les, un altre Francesc Macià es dreça, ple d'energies en caure la dinastia enemiga per sempre. Després d'això, qui dubta de creure que, en efecte, l'atzar de vegades és com si tingués enteniment?

Adhuc la coincidència s'estén més encara. El Macià d'ara és conegut arreu d'Europa per coronel Macià; doncs bé: Bach de Roda també assolí el grau de coronel dels exèrcits catalans de Carles III.

Un oblit excusable

Un cop arribat a París, el senyor Cambó es va creure en l'obligació de donar senyals de vida i va redactar una nota que fou tramesa a la Premsa. El senyor Leon Rollin, l'ex-redactor del Temps, tan conegedor de la política catalana i espanyola, és el que va rebre a l'Agència Havas la nota d'En Cambó.

— Escolti — va dir al senyor Nadal —, deuen haver perdut una quartilla.

— Vol dir? Quantes n'hi ha?

— Dues.

— Així, ja està bé.

— No, home, no; fixi-s'hi.

— Li dic que ja està bé. Són dues quartilles. Per què n'hi troba a faltar una?

— Home — ve fer En Rollin —, com que veig que no diuen una sola paraula de la qüestió catalana.

En Nadal, mascota

A propòsit del senyor Joaquim Maria de Nadal, s'ha dit aquests dies que potser era aquest estilist personatge el que ha portat la negra a En Cambó.

— És veritat — deia un amic nostre —, d'ençà que En Cambó va amb En Nadal, no n'ha ensopegat ni una. És una perfecta mascota... a l'inrevés.

— No, home. Una mascota de debò. Una magnífica mascota... republicana.

L'oportuna absència

Després de les eleccions i de la proclamació de la República, el senyor Ribé va recordar-se que el comte de Güell, sempre tan oportú, era a París.

— Vol dir — va preguntar a En Josep Maria Pi i Sunyer — que no li hauríem d'enviar un telegrama explicant-li el que passa?

— Sí — féu en Pi —. I afegí-hi: Regrese en tercera.

Massa popular

No sabem si el comte de Güell va rebre el telegrama que proposava En Pi i Sunyer, però sí sembla veritat que, considerant-se perseguit i volent jugar a Revolució France-

sa, l'ex-alcaldé va arribar a Barcelona de rigorós incògnit i anà a estajar-se al majestós Hotel. Va fer-se passar per un noble britànic i, per acabar de despistar, es dedicà a parlar anglès a tot drap.

Naturalment, el personal de l'Hotel va reconèixer-lo de seguida. Per consideració i per respecte hom va deixar-lo amb la il·lusió que el consideraven com un londinenc autèntic, però tant va insistir el comte amb la seva pretesa ignorància de l'espanyol que, finalment, un cambrer va quedar-se-li:

— Escolti, senyor Güell. I si no féssim més comèdia?

Barraca de decrets

Mentre aquí passaven les grans coses, l'Estelrich s'estava a Mallorca donant els darrers tocs al formidable pla de campanya amb el qual el partit centrista (q. e. p. d.) havia d'aixecar tot l'Espanya. De manera que quan el director de la F. B. M. va desembarcar dimecres a Barcelona es va trobar que tot estava ja donat i benèit. La seva primera visita fou al Palau de la Generalitat, on va veure amb dolor una gent que manaven, sense comptar amb ell.

A la nit, a la penya de l'Ateneu, l'Estelrich va tenir ocasió de dedicar-se a les més amargues reflexions: que si això era una olla, que si allò no anava ni amb rodes, que si els decrets que havia vist redactar eren un desastre...

— Que se'm perdoni la immodèstia — va dir —, però els decrets són capaços de fer-los millor que tots ells.

— Doncs, apa — féu, ràpid, En Just Cabot —; poseu una barraca a la Virreina!

Analogies

Entre els nombrosos periodistes estrangers que han vingut a Barcelona per veure de la vora els darrers fets es presentà un enviat del Times el qual ficà el nas per tot arreu, féu quaranta entrevistes i envià cada cinc minuts un telegrama al seu diari. Fou un company nostre el que li donà la notícia que els nous regidors havien decidit no tenir tractament sinó de ciutadà.

— Veu? — féu el periodista anglès —. Aquest és el primer detall de la Revolució d'aquí que em recorda la Revolució francesa.

El vampir perjudicat

Des del punt de vista del periodisme internacional es pot afirmar que la proclamació de la República a Espanya s'ha menjat de viu en viu el procés del vampir de Dunseldorf, que s'ha celebrat aquests dies.

— Quin disgust tindrà el vampir quan ho sapiga — digué Jean Botrot, enviat del Journal —; tan vanitosos com és! D'aquesta feta, ja el veig convertit en monàrquic.

— I per què no? — féu un periodista barceloní —. Hi ha tanta gent aquí que s'han fet republicans amb menys motiu...

Una minyona que compta

Per un empresonat, sigui pel delictes que sigui, una revolució feta on nom de la llibertat només podia tenir una interpretació. D'aquí que les presons s'obriessin aquests darrers dies per deixar escapar els seus habitants. L'aire de llibertat els reclamava al carrer.

A Manresa, entre altres, va escapar-se de la presó una minyona de servei processada per haver assassinat la seva mestressa a cops de planxa.

Una vegada al carrer, la minyona de servei va creure que abans de tornar a la seva vida normal havia de passar comptes. Llavors, recordant-se que la mestressa difunta li havia quedat a deure el sou de tres mesos, li va semblar una cosa molt lògica anar-lo a reclamar al pobre vidu.

Tot hauria anat molt bé dintre aquell ambient de llibertat si el marit de la difunta, creient que ja era massa llibertat la que es prenia la minyona, no l'hagués agafada per posar-la altra vegada en mans del jutge.

Al Polo s'han quedat glaçats

Amb gran sorpresa d'alguns socis que són republicans, al que es deia «Real Polo Hockey Club» el diumenge no hi havia cap bandera. Un grup d'aquells socis que espontàniament vetllava per aquestes qüestions, va entrar a la secretaria a preguntar la causa d'aquella estranyesa.

— Per què no hi ha cap bandera republicana?

— És que *todavía no la tenemos* — digué el Sr. Corella, que es cuida d'aquests afers.

— Doncs, per què no posen la catalana?

— La bandera catalana, aquí en el Polo, no se ha puesto ni se pondrá nunca.

— És evident — deia en un grup d'amics — que visto el estado actual de cosas, no nos queda más remedio que emigrar.

— I ara! — féu un dels presents —. Que potser et penses que també ets noble?

— És evident — deia en un grup d'amics — que visto el estado actual de cosas, no nos queda más remedio que emigrar.

— I ara! — féu un dels presents —. Que potser et penses que també ets noble?

— És evident — deia en un grup d'amics — que visto el estado actual de cosas, no nos queda más remedio que emigrar.

— I ara! — féu un dels presents —. Que potser et penses que també ets noble?

— És evident — deia en un grup d'amics — que visto el estado actual de cosas, no nos queda más remedio que emigrar.

— I ara! — féu un dels presents —. Que potser et penses que també ets noble?

— És evident — deia en un grup d'amics — que visto el estado actual de cosas, no nos queda más remedio que emigrar.

— I ara! — féu un dels presents —. Que potser et penses que també ets noble?

— És evident — deia en un grup d'amics — que visto el estado actual de cosas, no nos queda más remedio que emigrar.

— I ara! — féu un dels presents —. Que potser et penses que també ets noble?

— És evident — deia en un grup d'amics — que visto el estado actual de cosas, no nos queda más remedio que emigrar.

— I ara! — féu un dels presents —. Que potser et penses que també ets noble?

— És evident — deia en un grup d'amics — que visto el estado actual de cosas, no nos queda más remedio que emigrar.

— I ara! — féu un dels presents —. Que potser et penses que també ets noble?

— És evident — deia en un grup d'amics — que visto el estado actual de cosas, no nos queda más remedio que emigrar.

— I ara! — féu un dels presents —. Que potser et penses que també ets noble?

— És evident — deia en un grup d'amics — que visto el estado actual de cosas, no nos queda más remedio que emigrar.

— I ara! — féu un dels presents —. Que potser et penses que també ets noble?

Els senyors Anguera de Sojo, Carrasco, Nicolau d'Oliver, Joaquim Xirau, de los Ríos, Companys, Macià, Josep Xirau, Domingo i Gassol

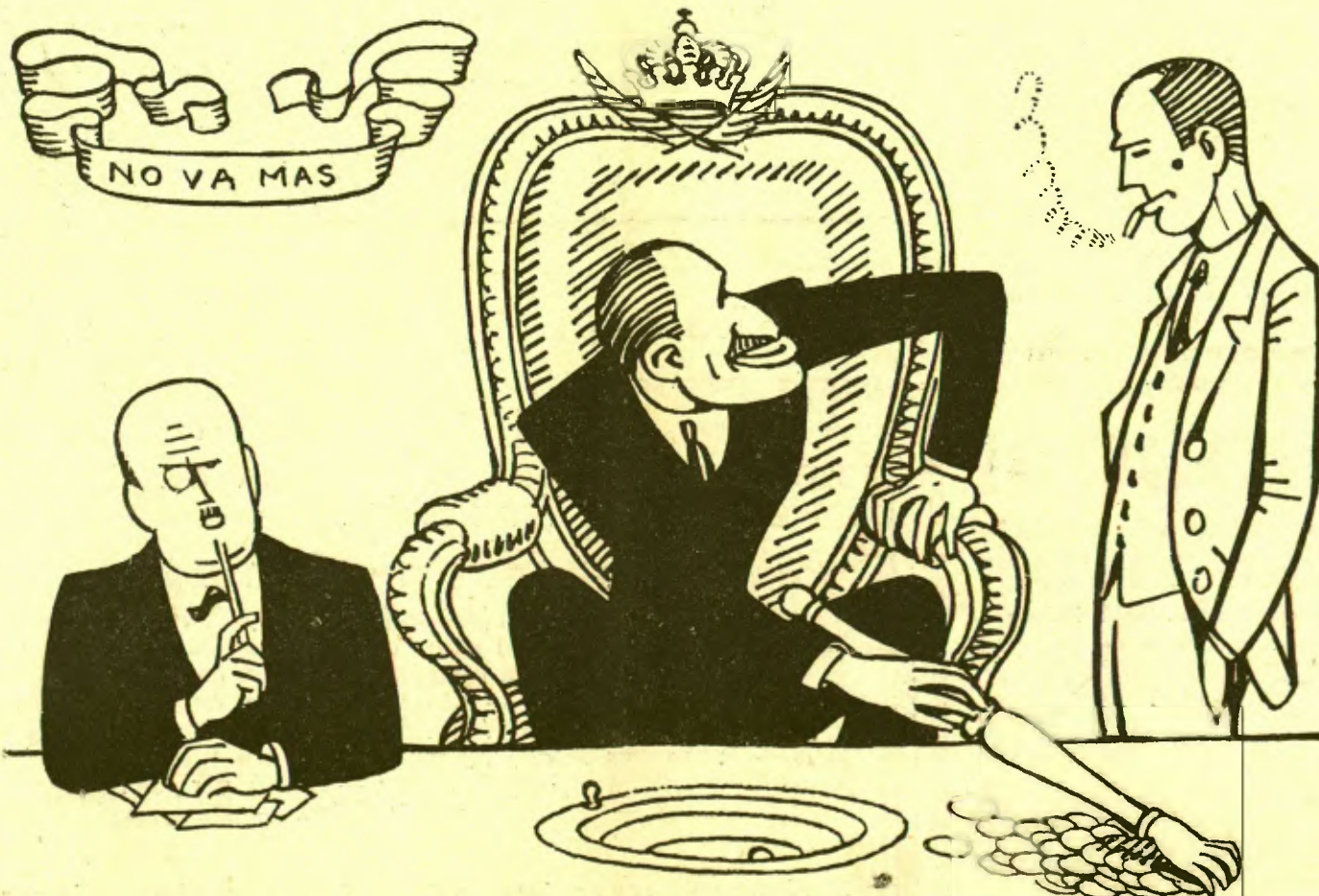
d'una tan alta representació, i les expansions sentimentals dels dies de lluita han cedit el pas a la necessitat inevitable d'estructurar un pensament polític.

Totes les revolucions tenen el seu ritme, però el ritme no és el mateix en totes les revolucions. No direm que les coses vagin de pressa a situar-se cada una al seu lloc per a reprendre en quatre dies el curs de la seva vida normal; però sempre hem cregut que a casa nostra, quan arribessin moments decisius com els d'ara, tindrien més influència en el ritme de les transformacions indispensables les característiques essencials de la raça que les fantasies literàries de les velles propagandes.

Aquestes antasies literàries havien fet preveure una altra mena de resultats a la revolució, i és que ningú no havia endevinat com es produiria l'esdeveniment. Els republicans espanyols, una vegada més, confiaven en un pronunciament militar per l'objecte immediat de la conquesta del poder, i els catalans, influïts per l'ambient general, esperaven que les masses revolucionàries, en una confusió tumultuosa de tota mena d'idealismes, seguirien la ruta oberta per l'exèrcit sublevat. Deixeu-nos recordar que nosaltres, sense haver previst mai ni la forma ni l'hora del canvi, teníem i havíem donat sempre la sensació que aquella mena de procediment revolucionari havia passat a la història, sense que el verbalisme modern tingués prou eficàcia per a donar-li una nova vida. Mentre la massa neutra — havíem dit i repetit — no es resolgué a fer el gest decisiu, totes les prèdiques revolucionàries i tots els verbalismes truculents seran inútils. I, efectivament; en les eleccions del dia 12, la massa neutra es va moure amb un monstruós sacseig d'espatlles que va sorprendre per igual tot els partits.

Comprenem que és difícil, principalment pels elegits, admetre l'exactitud d'aquesta observació com una explicació justa del que ha passat. Però no ve d'aquí. Admetent-la o no, el fet és que la revolució s'ha sotmès de bon grat des del primer dia a les ordres de la massa neutra com si tots els partits sentissin encara l'estaborniment del cop. Fora de la figura venerable del President Macià, personificació de la força sentimental de tot un poble, posada pel damunt de tots els partidismes, no queda en peu del període pre-revolucionari cap de les formes lliques de la propaganda política. Tothom ha oblidat la literatura d'unes setmanes enrera, i se'n va a cercar amb el millor desig d'encert tot el que pugui tenir d'aprofitable el material acumulat pels nostres homes de tots temps per a l'estructuració d'un pensament de govern.

L'interessant ara és que tots els que d'una manera o altra intervinem o hem intervingut en la formació d'aquest pensament, ajudem als homes representatius de l'hora a descobrir el que ha volgut expressar amb el seu gest aquesta massa neutra que decideix sempre però que no parla mai. El més clar de tot és que ha volgut desfer-se de la Monarquia que des de fa molt de temps havia perdut tota mena d'afecte en el poble. Però cal pensar que si, malgrat la manca absoluta d'adhesió a la Monarquia, ha pogut aquesta subsistir com un poder, és perquè la gran massa neutra havia cregut sempre que, com tot ordre constituït, garan-

DEAUVILLE 1931

— Amb tron i ceptre, enguany?

— Oh, ja està estipulat en el contracte.

El pa de l'emigració

La revolució ha posat de moda, entre els nostres aristòcrates o els que en fan, d'emigrar a l'estranger.

Sospitem, però, que per aquests aristòcrates el pa de l'emigració serà més aviat un pa de luxe. Una escapada a París, uns mesos a Cannes, quan vingui l'estiu a sofri-lo elegantment a Deauville en companyia del seu adorat monarca, i després, a la caiguda de la fulla, altra vegada entre nosaltres. Res, amargors dels sense feina. És tot un problema. D'altres, més modestes, d'aquí quinze dies ja tornaran a ésser aquí, però s'hauran dat *postum* i es faran passar per màrtirs.

Aquests fervors monàrquics d'aristòcrates d'opereta serien comprensibles i segurament estimats del seu ídol, si no fos que en els moments àlgids d'aquests darrers dies van abandonar-lo d'una manera llastimosa.

Exaltar les virtuts del monarca i expressar la seva infrangible adhesió al tron en la tertúlia d'un casino de moda de l'altra part de la frontera, és cosa fàcil. A Madrid, però, tothom sap que dos dies abans de la sortida de l'ex-rei, molts d'aquests palatins que ara es desesperen van deixar de comparèixer pel Palau on eren esperats per a ajudar a fer les reials maletes. El primer crit de «Visca la República!» els havia fet perdre l'última gota de sang.

Una llei d'emigrats

En una tertúlia, on, com en totes, es parlava dels fets d'aquests dies, algú feia ressaltar la conveniència d'actuar contra aquesta imbecilitat col·lectiva d'un cert sector.

—La solució més senzilla—va dir un dels presents—és no permetre'ls tornar en un termini de cinc anys, per exemple. En aquest temps, dels seus béns, en mans dels seus administradors, ja no en quedarien ni les cues.

Frase d'Isabel Llorach

Durant el període pre-agònic de la monarquia, poc abans de les eleccions, comentaven l'actualitat un grupet de comtes i marquesos, fills i nés de grans burgesos que es maquillaven la sang de blau.

—Si ve la República—va dir el més decidit—, ens posarem tots enfront dels monàrques.

Però Isabel Llorach, que hi era present, va interrompre'l:

—Home, no diguis mal de la República; si ve, els nobles pujareu de valor, perquè ja no faran més comtes i marquesos.

"Nits de Barcelona"

Avui, Dia del Llibre, es posa a la venda l'obra *Nits de Barcelona*, del nostre company Josep Maria Planes, il·lustrada per Oleguer Junyent. El llibre, a més a més, porta un próleg de Josep Maria de Sagarra i un colofol de Carles Soldevila.

—Es com un sandvitx—deia l'autor en un rapte de modestia—, sinó que el pernil és a dalt i a baix i el pa al mig.

La Generalitat de Catalunya i el seu Palau

Aquest edifici, el monument més important de l'arquitectura civil catalana, és un resum de la història de Catalunya des del segle XIV fins ara. És impossible resumir en un article periodístic la història de l'edifici, perquè necessàriament hauríem d'embranchar-nos en la història de Catalunya i en la de la nostra arquitectura. No obstant, bé caldrà dir-ne alguna cosa, perquè per a les generacions que vivim sota el cel amable de Barcelona, el Palau de la Generalitat no havia tingut mai ni el sentit ni la vitalitat d'ara.

Si sou d'aquells que no deixeu passar una festa del calendari sense viure-la una mica, el dia de Sant Jordi fareu cap vers el barri gòtic. Intentareu entrar a la Generalitat, i si hi ha massa empentes voldreu, almenys, passar pel carrer del Bisbe i aturar-vos una estona a la Plaça de Sant Jaume—que fins ara portava oficialment el nom de Plaça de la Constitució, que ara ostenta el de Plaça de la República, però que sempre serà la Plaça de Sant Jaume, perquè la tradició val, almenys, tant com nosaltres—. I si hi aneu amb senyores, comprareu un ram de roses. És indubtable que hi haurà mercat de flors, perquè seria absurd de suposar que la República vol matar la poesia.

La Generalitat de Catalunya

I tot fent cua a la Plaça de Sant Jaume, al carrer del Bisbe o al carrer de Sant Honorat, no us podreu estar de pensar en la història de la vella Generalitat de Catalunya i en l'adveniment de la nova Generalitat presidida per Francesc Macià.

La Generalitat era el Parlament i per consegüent el Govern de Catalunya. En la Constitució de Catalunya donada pel rei Pere III el Gran el dia 26 de desembre de 1282, es creaven les Corts de Catalunya. Hi havia en aquest Parlament representacions dels tres braços del país, l'estament militar, format per la noblesa, els eclesiàstics i el poble, o sigui tot Catalunya, la «generalitat» de Catalunya, en el sentit estricte del mot «generalitat». Cal entendre per poble, els representants dels municipis que formaven part de la corona. En aquell temps la institució reial era l'organisme més liberal del país. Mentre els nobles acudien personalment a les Corts, representant d'una manera molt arbitrària els senyorius per ells dominats, el rei enviava a les Corts els síndics dels Ajuntaments.

Teòricament, les Corts es reunien una vegada l'any, però com que no era gaire fàcil viatjar i concentrar sovint a Barcelona els representants dels tres braços, hi havia llargs eclipsis en l'activitat parlamentària. Però encara que les Corts no es reunissin, un Govern sortit del seu si actuava en nom d'elles. El mecanisme era, doncs, igual al d'un Parlament i un Govern del nostre temps, o al de la difunta Mancomunitat amb els seus diputats i la seva Comissió permanent. No hem inventat res. La Comissió permanent va començar essent de vuit diputats, després es va reduir a sis, més tard a quatre, i a tres des de 1359, un representant per cada un dels tres braços. Aquests tres diputats representaven les Corts, eren la Diputació de les Corts, la Generalitat de Catalunya. D'aquesta Diputació de la Generalitat de Catalunya, o Diputació General de Catalunya, el poble va acabar dient-ne el General de Catalunya.

És impossible seguir més enllà la història de la Generalitat perquè, com he dit, hauria de resumir la història de Catalunya.

El 15 de setembre de 1714, el duc de Berwick abolí el govern de Catalunya, i l'endemà va intimar als consellers, Diputació i Braç militar, el lliurament d'insignies i documents i la cessació en llurs càrrecs, acte que compliren Salvador Feliu de la Penya, Dr. Ramon Sans, Francesc Antoni Vidal, Josep Llauredor, Dr. Josep Vilamala, Dr. Didac Oizina, Tomàs Antic Saladrich, Joan de Lanuza, Joan de Copons, Josep de Mata, Salvador de Tamarit i Carles Fivaller.

El decret de Nova Planta promulgat pel funest Felip V, l'any 1716, va traspasar les funcions de la Generalitat a la Reial Audiència. Amb el primer Borbó, Catalunya deixava d'ésser un país lliure. Ha estat necessari fer caure l'últim Borbó per reconquistar una mica de llibertat i el nom de la Generalitat de Catalunya.

El Palau de la Generalitat

Tampoc no m'és possible descriure el casal de les nostres llibertats. Em limitaré a fer una mica de cicloron al ciutadà que farà cua davant les portes del carrer del Bisbe, de la Plaça de Sant Jaume o del carrer de Sant Honorat. La part més vella d'aquest edifici, ampliat en diferents èpoques és la casa gòtica del carrer de Sant Honorat. El naixement de les institucions civils

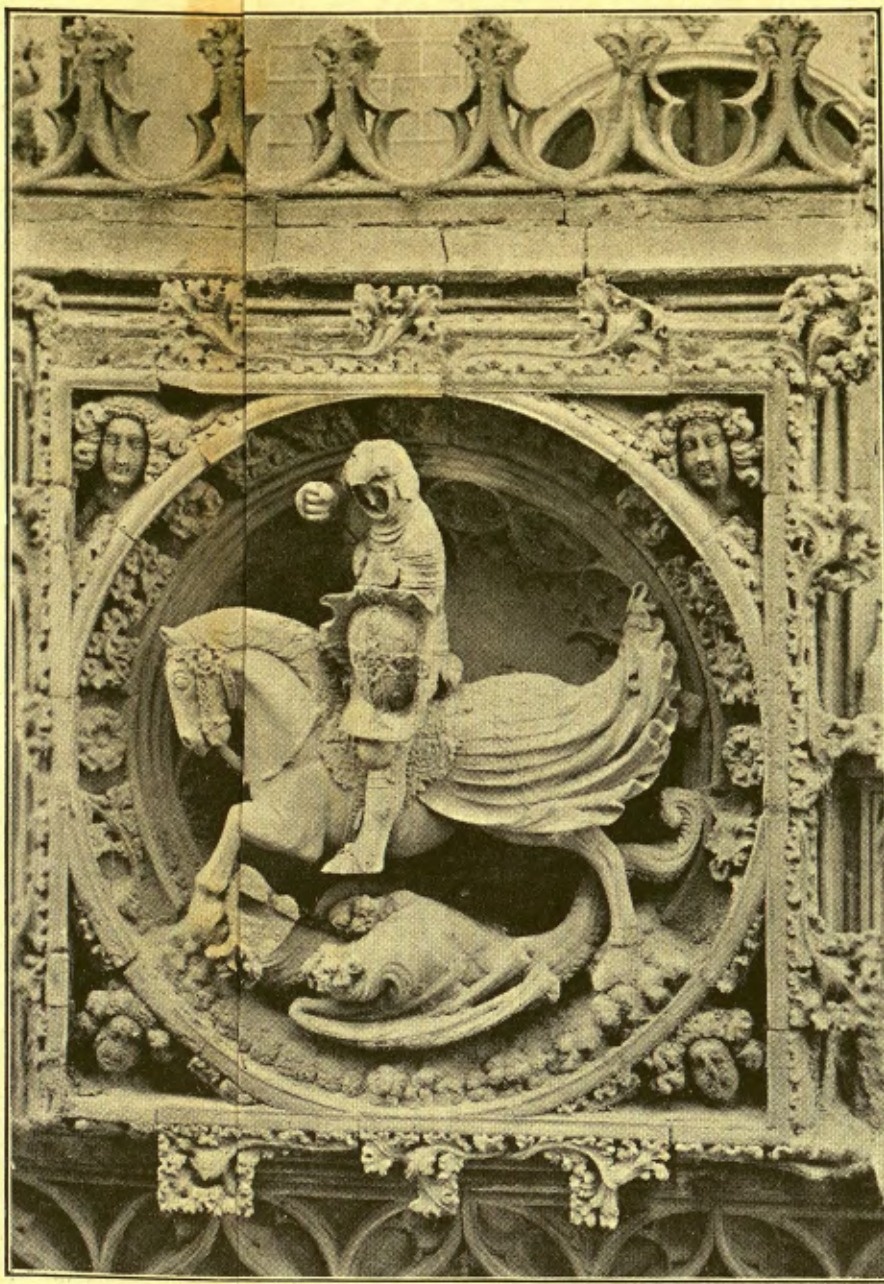
va crear una arquitectura civil que va començar amb una gran mèstia. Un edifici públic d'un municipi, i aquest cas de la Generalitat, no es distingia gaire d'una casa de senyors. Quan Mí I l'Humà va ordenar que fos aterrat «Call jueu», fou destinada a la Diputació la Generalitat una casa del barri.

La casa del carrer de Sant Honorat és

de la Generalitat el dia de Sant Jordi. L'any 1533, l'emperador Carles V va assistir a les solemnitats de la Generalitat.

Aquest any...

...Aquest any trobarem a la Generalitat, que ja no és la Diputació d'una «provincia», En Francesc Macià, el restaurador amb gest

El Sant Jordi de la porta gòtica del carrer del Bisbe, obra de l'escultor Pere Johan

altre cos d'edifici i un hort que donaven al carrer del Bisbe. Al primer pis de la casa només hi havia dos departaments, la Cambra del Consell, ocupada avui pel despatx oficial del president, i la Cambra dels Oïdors de comptes, o sigui la secretaria administrativa, en la qual hi ha actualment el despatx particular del president. En el cos d'edifici que donava al carrer del Bisbe, on avui hi ha la porta gòtica de Sant Jordi, hi havia l'Arxiu de Comptes.

El dia 18 de juliol de l'any 1416 es va decidir construir una façana en pedra a la banda del carrer del Bisbe. Es va encarregar de l'obra, com a mestre major, Marc Çafont, ajudat per Nafiot de la Font. Es va encarregar de les escultures, el medalló de Sant Jordi i les gàrgoles, Pere Johan, per deu florins, però el Sant Jordi de Pere Johan va plaure tant a la Generalitat, que va decidir, un cop feta l'obra, donar-n'hi vint. Més tard (1432), Marc Çafont va construir la façana de la capella de Sant Jordi. Una mica abans (1424) eren continuades les obres de la galeria gòtica.

Entretant, la Generalitat anava comprant cases del veïnat, fins que l'any 1596 es va decidir encarregar a Pere Blay la construcció de l'esplèndida façana de la plaça de Sant Jaume.

La festa de Sant Jordi

La Generalitat celebra oficialment la festa de Sant Jordi des de l'any 1456, per decisió de les Corts. La fira de les roses és probablement tan antiga com el costum d'invitar les autoritats i el poble a visitar el palau

de la Generalitat. L'any passat hi havia el senyor Joan Maluquer i Viladot. Ja ens anem acostumant a provar a la Generalitat un aïnc venerable. Però de l'any passat fins ara han passat moltes coses en pocs dies. Com a figura d'un període de traspàs de la tirania de la Dictadura a la República i a la restauració de la Generalitat, el senyor Maluquer quedava molt bé. El dia de Sant Jordi de l'any passat, el senyor Maluquer representava el cavaller de l'amnistia, i el poble li tributava ovacions delirants. Però el senyor Maluquer només representava el poder reial. Aquest any, a la Generalitat hi trobarem un altre avi, En Francesc Macià, cavaller de la llibertat, el primer president de la Generalitat ressuscitada el mateix dia de desaparèixer el darrer Borbó.

Una anècdota

L'any 1597, quan ja havien començat les obres de la façana de la plaça de Sant Jaume, projectada per Pere Blay, fou denunciada a Madrid que la Generalitat, amb el pretext d'ampliar l'edifici, el que es proposava era fortificar-lo. El rei Felip II va manar suspendre les obres. La Generalitat va negociar la qüestió amb el virrei, però fou necessari enviar una Comissió a Madrid. Aclarit l'equívoc, varen continuar les obres.

Ara ha passat una cosa semblant. Però les negociacions entre la Generalitat i el Govern de Madrid han desfet l'equívoc. Cal, doncs, continuar les obres i fortificar la Generalitat.

MANUEL BRUNET

L'APERITIU

Sentimentalisme grotesc. — M'he passat vint-i-cinc anys de la meua vida amb unes ganes irresistibles de dir i d'escriure allò que no podia dir i no podia escriure de cap manera. Hi havia un tabú invencible, una babarota transcendental i sublim que il·luminava les puntes dels sabres de la policia i la tinta carregada de mosques dels criminalistes del país. Dir el que un sentia francament d'un determinat personatge, era acompanyar el clatell a la guillotina, era allò que els economistes en diuen una temeritat.

Ara això se n'ha anat per terra amb un estrèpit de tragèdia encartonada, el personatge reial amb tota la seva invulnerable pacotilla ja no té res a veure amb el codi, ni amb la caserna, ni amb el quarteret, ni amb el jutjat. La primera sensació és de respirar, respirar profundament, intensament; que pel pulmó castigat i aporinat surtin tots els microorganismes de l'enconguiment, de la ràbia sorda, del silenci ple de pedretes. Ara respirem! Hi ha tantes coses a dir, aquest dret de tirar al dret sense contemplacions ens ha vingut tan de sobte, que tot plegat té un aire vidriós i alucinant de somni.

Les coses rutllen igual, les paraules que un empra per escriure són les mateixes, el fum del tabac en passar pel nas ens dona l'exacta sensació tropical una mica picant, el nostre jacobinisme tendre i correctíssim encara paga les consumacions alcohòliques amb unes monedes de plata en les quals hi ha la imatge del terrible tabú de fa quinze dies. Però malgrat aquestes apariències, nosaltres hem canviat solemnement. No vol dir que la República ens doni un gram més d'intel·ligència ni ens modifiqui les proporcions del nas, però nosaltres, en tant que homes del carrer, amb cèdula i domicili i personalitat civil, en tant que homes que no som antropòides, ni franc-tiradors, ni gorilles amb els pèls untats de *Summa Teològica*, sinó ciutadans d'una ciutat i d'un poble, hem de convenir que hem sofert un canvi radical. I aquest canvi és indiscutiblement en favor nostre. El tabú que ens oprimia era una mena de pegat cafre al nostre pensament; a nosaltres en tant que catalans aquest tabú ens omplia més de vergonya que als altres. De la dinastia borbònica no en podíem copiar ni una ombra de grandesa, teníem de quedar-nos amb tota la servitud.

Les llampants parades que hem hagut d'aguantar els barcelonins en la gran barrià sagristanesca i desconsiderada de Primo de Rivera, aquell home que va muntar el mullader més impertinent per anar-se'n a morir a París com un turista vulgar, ens donen dret a una respiració dura, a una mirada sense llàgrimes ni entenediments imbecils. Si fóssim mers antropòides, els nostres sentiments justificats foren un odi net i una venjança meta. Però som uns bons xicots estovats per la tendresa, la cultura i les corbates de seda.

Ara bé, si som uns bons xicots, cal també que no badem, cal que tinguem una mica de consciència que estem respirant un oxigen nou de trinxia, i com a catalans i com a republicans, ens cal delatar aquest sentimentalisme grotesc que circula pel cor de les porteres i per les ànimes toves i esgarinxades per totes les inconseqüències. En mig de les fotografies que la premsa gràfica engrega, propagant els grans espectacles populars i totes les peripècies emocionants de la naixent República, aquests confectionadors de revistes truculents es veu que no s'han adonat ben bé del canvi d'òxigen, i dediquen espais de preferència i pàgines magnífiques a perpetuar els últims moments de la reialesa, i tot el dolor, que per ara no fa cap llàstima, de l'aristocràcia més servil i més tronada del món.

Aquella figura de l'ex-reina Victòria asseguda en un marge, voltada d'unes senyores guapíssimes i d'uns xofers addictes, aquella imatge del comte de Romanones en un banc de l'estació de l'Escurial amb una ampolla buida i un barret fort i un bigoti espectacular, són dedicades a una explosió de llàgrimes en qualsevol carnisseria o en qualsevol enllustrabotes. Un fons plebeu irreductible, un analfabetisme sòrdid, tremolen davant la sort d'uns personatges que han deixat d'ésser figures màgiques per convertir-se en homes i dones de carn i ossos. I aquest canvi, aquesta reintegració a la humanitat, sense que se'ls hagi trencat cap os, sense que se'ls hagi privat d'endur-se'n a l'esquena tota la fortuna que han volgut, resulta que les venedores de dècims i els desgraciats que no han menjat mai un arròs al punt el contemplen com la cosa més patètica i més lacrimògena que s'ha vist en aquest país.

Fins ara el poble havia mirat els seus reis embolicats dintre una glassa celestial, les mirades més canines reflectien el seu pas; ells, els personatges invulnerables, vivien un món d'anècdotes esqueixades, d'un refinament goyesc i corrosiu. Ara són homes com els altres i res més. Aniran pel món com a grans turistes i podran ésser un número excitant en el music-hall del carrer. Hi ha hagut una duquessa que per figurar de comparsa s'ha endut tot el diner que ha pogut i apretava a córrer com una desesperada. Aquests gestos tan aristocràtics i tan valents fan pensar en l'actitud de les majordones.

A mi em fa un fàstic positiu, i em penso que a totes les persones sensibles els ha de fer fàstic, aquesta explotació de la infelicitat i del plebeisme de la pobra gent amb l'espectacle d'una tragèdia reial absolutament grotesca, en aquest país en què el rei destronat i tots els reis han estat causa d'altra mena de tragèdies que s'han pagat amb la sang del poble.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

URODONAL

treu el dolor de ronyons perquè dissolt l'àcid úric

Estic satisfet del resultat obtingut amb URODONAL en tots els casos en que estic indicat.

DR. DOMÍNGUEZ RUIRO
Catedràtic de la Facultat de Medicina de Sevilla

GRÀFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALITZA EL REUMA

CAMISERIA F. Vehils Vidal

32-Avinguda Portal de l'Angel-34
7, Plaça Universitat, 7

BRUSES models especials, des de 12 pessetes

SUTERS nova col·lecció, des de 8 pessetes

MITJONS canel·les dibuixos exclusius, des de 3'50

CAMISES OXFORD PANAMA

"Estrella" amb coll, 12 pessetes

MOCADORS ARGENTIS per a SENYORA, des de 7 pessetes

72 models de colls forts i fluixos a 1 pesseta 3 per 2'50 ptes.

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia. Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispepsia, nerviosos, palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violència l'organisme, amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigint -se i tractament d'as ptes. en segells de correu per al franquell, a Oficines Laboratoris Sòhatar, carrer del Ter 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

Ha sortit el primer número de

FONOGRAFIA

REVISTA MENSUAL DE CRÍTICA DE DISCOS I INFORMACIÓ

SUMARI DEL PRIMER NÚMERO:

El valor social del fonògraf per *Henry Poulaille*. Música orquestral i de "càmera", per *Baltasar Samper*. — Opera i música vocal, cors i solistes, per *Joan Grau*. — Opereta, sarsuela, cuplets i ballables, per *Rafel Moragas*. — Jazz i films sonors, per *Adolfo Salazar*. — Música típica i popular, per *Joaquín Turina*. — Dició, per *Joan Casas*. — Ràdio, per *Enric Calvet*. — Dibuixos i fotografies

Serà una de les revistes més perfectes en el seu gènere

Preu: 0'50 ptes. Subscripció anual: 5 ptes.

Redacció i administració: Pelai, 62 - BARCELONA

NO DEIXEU DE COMPRAR-LA

UNA ABOLICIÓ LLOABLE

La Llei de Jurisdiccions

L'esperit de la Llei de Jurisdiccions era l'odi a Catalunya. La seva lletra, la protecció al prestigi de l'exèrcit i la unitat de la nació. Els legisladors d'aleshores—ara fa un quart de segle—cregueren que només la injustícia podria emparar les institucions armades, la corona i la integritat de la pàtria.

I tenien raó. Car, tal com ells ho entenien, l'exèrcit era un puntal de la monarquia: no una defensa del país; el monarca era un explotador de la pàtria, no un servidor de la pàtria; i consideraven que només dogals i cadenes podien mantenir unida aquesta pàtria, que no era tal, sinó un conjunt d'esclavatges escalonats per tal de sostenir una cadira reial sense prestigi, on seia un personatge que no podia fer cap bé a la nació, sinó que ja tenia prou feines per sostenir-se ell mateix; que rendia poc i consumia molt; que només era viable a través de l'arbitrarietat i la ignorància.

Tenien raó aquells polítics; per tal de mantenir en peu aquella arquitectura viciada, calien les lleis més injustes; la justícia, per força, posada en mig del crim, hauria començat per destruir aquell edifici de crims que ells volien, a tota costa, conservar, com es conserven els cadàvers quan els embalsamen. Per això conceberen la idea de la Llei de Jurisdiccions, clau de la volta de tota la monarquia; mitjançant els seus preceptes, Espanya es trobava en continuu estat de guerra; l'exèrcit i el poble quedaven situats l'un com enemic de l'altre; de manera que l'exèrcit, isolat, no tindria més refugi que la monarquia. Per últim, creant el mite del «separatista català», trobaven el procediment de barallar Catalunya amb l'exèrcit i la resta d'Espanya. A manca de millors nexes, un odi comú podria sostenir el conjunt poc orgànic de la nació inculta i opresa.

Però no tenien raó, ben mirat. Les injustícies, a més de blasmables, a la llarga són inútils; porten dintre el seu si aquell germen que ha d'anorrear-les. Encara que no trobessin cap enemic enfront, acabarien devorant-se elles mateixes.

I així succeí amb la Llei de Jurisdiccions: posada per a defensar la monarquia, ha finit enderrocant-la. I, en canvi, Catalunya, l'objectiu premeditat d'aquesta arma jurídica, més ben dit, antijurídica, veu caure a trossos la monarquia i la Llei de Jurisdiccions, en el moment en què la catalanitat política es veu en el lloc més alterós, fins ara, de la seva història, des de dos segles.

Ha calgut cap atzar, cap miracle? No; ha bastat ahh deixar funcionar els rodatges del temps, perquè la llei hagi assassinat la seva mare—la corona—, la qual va fer-la posar al món en moments de greus pertorbacions, que impossibilitaven la discussió serena, i aprofitant-se de la manca de veritables polítics. Car, fa un quart de segle, a Espanya només hi havia, tret de quatre protestataris més o menys venerables, lacais amb venerables barbes, vestits de casaca de ministre.

La monarquia i els seus homes no van preveure a quin perill s'exposaven cridant l'exèrcit a resoldre totes les causes polítiques, tots els grans plets de l'Estat: acostumats com estaven a veure passar les tropes formades i marxant d'una manera automàtica, arribaren a creure que eren uns simples automàtes, sense cervell ni sentits. No veien l'home dintre del soldat; l'home amb totes les seves defallències, però també amb tota la seva grandesa; no comprenien que era impossible exigir d'uns subordinats, encara que els lligués una severa disciplina, que s'estiguessin de pensar i d'opinar sobre allò que veien—que el poder els manava que vegessin i entenguessin.

La Llei de Jurisdiccions, doncs, va produir dos ordres de fenòmens divergents, els quals partien d'un punt comú: la intrusió de l'exèrcit en la política: per una banda l'esperit d'indisciplina i de crítica, les juntes de defensa, les dictadures militars; per l'altra, la reacció noble, seriosa, renovadora, republicana, en suma.

Catalunya anava creixent, tranquil·la; la Llei de Jurisdiccions era un obstacle ridícul comparat amb la magnitud de tot un poble en marxa de cara a l'ideal: el moviment catalanista no consistia, com creien els patlans en llur oeguera, a dir mal de l'exèrcit; es podia estar ben bé de quatre estridències; però el poder civil monàrquic, desertant de l'administració de la justícia, anava llanguint i migrant-se. Una solidaritat, primer explícita i després implícita, s'havia dreçat contra seu. No tenia cap prestigi; d'una banda les juntes de defensa, els directoris militars l'empenyien; de l'altra hi havia una multitud creixent que el combatia amb l'arma més terrible: el menyspreu.

Treus aquí l'obra de la Llei de Jurisdiccions: dictant-la la monarquia signa la seva pròpia sentència de mort; abolint-la, la República dona fe de naixença. L'exèrcit ha rebut aquesta saludable reforma sense cap protesta: a la fi Espanya comença a tenir exèrcit. I Catalunya és la Catalunya de sempre: ha vist dreçar-se i morir enfront d'ella les lleis draconianes; veu el present amb calma i espera amb fe l'esdevenidor.

ROSSEND LLATES

Mrant a fora

Ploramiqu

L'atenció d'ot el món s'ha decantat cap a aquest extm d'Europa. Mirar a fora, avui, equival mirar un mirall, sinó que sovint resultant mirall deformant. I són precisament e més pròxims els que pitjor ho veuen. Pam, ja es veu venir, pels diaris francesos, majoria dels quals, tot fent planxes i abont infundis, han donat més importància a arribada de l'ex-família reial que als actes el Govern.

A part la pmsa esquerrana, tota aquella altra que en mps de la dictadura parava la mà fins que li enrampava, surt escrita amb tinta de ocodril.

Per tranquil·litat dels anglesos

Notem que in bon punt correu el rumor que l'ex- se n'anava a Anglaterra a fruit de les reyes fent d'esportiu, The News Chronicle deiaque no s'havia de permetre que a Anglaterra hi hagués catas de conspiradors monàquics, i que molts diaris anglesos remarquen la bona situació econòmica de l'ex-r.

Segurament olien esvair la por entre els súbdits britànics, que l'ex-rei anés allí a viure de sablases.

Tenen ulls i no hi veuen

Mentre Mauras i la premsa alemanya de dreta, amb el op ple de conceptes llegendaris sobre la reilesa, troben que no està bé per un rei baix del tron sense lluita, i un tal Richard, ds del Je suis partout, diu, com un Debat qualsevol, que el poble de Barcelona respagué a les paraules del doctor Aguadé reomant ordre, amb crits d'armes i calés (pèze), els flamants enviats especials diuen lantes bacinades com si no s'haguessin mojt de Paris. A l'un, al Palau de la Generalitat, el van fer entrar «dans une salle maureque»; un altre, el dia de la festa nacional, no pogué veure l'empedrat dels carrers, tanta gent hi havia «des del Port a Gràcia, des del Parc a Sabadell».

Fantasia per fantasia...

Fantasia per fantasia, ens estimem molt més la del Canard enchainé. Almenys el Canard no és un diari d'informació, sinó de blague pura.

Extractem-ne tres mostres:

Per Setmana Santa, el llavors rei rentà els peus a catore pobres, amb sabó Gibbs, que li havia donat 20.000 pessetes perquè és servis d'aquesta marca. Desgraciadament, l'oposició havia escrit sobre els peus dels pobres, amb un producte la fórmula del qual s'ha de trobar a tot arreu. Els servidors i els entusiastes de la Monarquia no poden justificar llur posició política d'altra manera que no sigui reconeixent implícitament la seva tendència irremissible a fer de lacais. Políticament, el monàrquic no és res més que un lacai de més o menys categoria. Tenen del lacai, la incondicional subordinació i admiració per l'amo; la impossibilitat de crítica a propòsit d'ell; el reconeixement tàcit de llur insignificància davant d'un poder indiscutible i incontrolable, poder d'ordre diví... El monàrquic espanyol està situat davant del seu rei exactament igual que el salvatge de la tribu més primitiva davant del seu monarca.

Un periòdic de potins, Aux écoutes, recorda que en aquell més després de la guerra que l'aleshores rei passà a Deauville, li foren reprotxats certs fox-trots al dancing amb mosses que no eren reines sinó de la moda, que no totes eren del monde, sinó molt sovint del demi-monde. Ara, almenys, per a aquestes exhibicions que ell es pensava que eren de democràcia, no haurà de mirar tan prim.

El prestigi de l'uniforme

Després de la prohibició del film Res de nou a l'Oest i de tantes obres de teatre i pel·lícules consagrades a Frederic el Gran i altres propagandes patriòteres, en els medis democràtics alemanys hom passa per un moment de distensió, podent aplaudir una obra que ridiculitza una mica l'antic règim imperial.

Cap allà el 1906, un ataconador que es deia Voigt va poder, fent-se passar per oficial de l'exèrcit, mistificar la població de Köpenick i escombrar els diners de la caixa municipal. L'ataconador es guanyà la celebrat en pocs dies i és fama que el mateix Guillem II es va fer un tip de riure quan va tenir notícia de l'aventura.

Actualment, al Deutsche Theater de Berlín es representa una comèdia satírica, en vint-i-un quadros, escrita per Karl Zuckmayer, basant-se en la gesta de l'ataconador Voigt. Encara que surtin en escena setanta tres personatges, el paper principal, simbòlic, va a càrrec de l'Uniforme.

D'antuvi, aquest uniforme és presentat en una sastreria militar de Postdam, encaregat per un capità de debò, però l'oficial és degradat i l'uniforme va a parar a un drapaire, que el ven, tot suat, per 18 marcs, a Voigt, desgraciadament pegot que no pot trobar feina a Alemanya ni tampoc marxar a l'estranger perquè una falta de no-res consignada en la seva cartilla militar li priva d'obtenir el passaport.

L'odioble pronom

Per afegir a la llista llarguissina de llibres sobre Clemenceau, el general Mordacq, que fou cap del gabinet militar del Tigre, publica les seves memòries: Le ministère Clemenceau, journal d'un témoin. Però aquest testimoni hi apareix més que res com a protagonista i inspirador.

Quan el general Mordacq, en el prefaci, diu que el «jon és odioble, deu referir-se al jo d'altri.

DESPRÉS DEL 14 D'ABRIL

Els lacais estan tristos

Amb la mateixa celeritat amb què, quan vingué la dictadura, tota la gent tèrbola, feble i indesitjable del país va córrer a allistar-se en els rengles actius de la Unió Patriòtica, ara hem vist una infinitat d'aquests curiosos ciutadans guarnint llurs solapes amb llaçades cridaneres dels colors triomfants i llençant uns visques a la República que feien tremolar els arbres de la Rambla. L'espectacle ininterromput de la baixesa humana agafa en aquests moments d'excepció un relleu escandalós. Si no fos

dís a donar-los un copet a l'esquena, dedicant-los un somriure, o bé deixar-se oferir foc per la cigarreta.

Monarquisme de magazine, de rastà. Com a argument definitiu per raonar llurs sentiments de lacai, us deien que el rei era molt simpàtic. Alfons XIII coneixia aquesta seva fama i feia tots els possibles per no defraudar-la. Simpàtic... Compliment delicat que fa la glòria de les cupletistes i que pot donar la fortuna a les senyores del mig món.

Es podria dir que el monarquisme era a

El que es creia amo d'Espanya i el que s'ho creia de Barcelona

que el panorama general està dignificat per la noble presència d'uns quants homes íntegres, de bona voluntat, que li encomanen una lluminositat de puresa, l'ocasió seria que ni pintada per permetre's els més negres escepticismes sobre la condició de la humanitat visible.

Cal estar en guàrdia contra aquests grimadors de totes les situacions. Cal vigilar de prop les activitats d'aquests arribistes sense escrúpols. Cal procurar que els llocs estratègics del nou ordre de coses estiguin ocupats per gent digna i honorable, de principis arrelats; no per republicans nous de trínca.

Per altra banda hi ha els monàrquics dits convençuts. És clar que en el moment actual resulta una mica difícil de descobrir l'existència d'algun d'aquests monàrquics, però suposant que amb el temps es decidirà a trobar a tot arreu el cap, serà curiós de veure com es produïxen. Un republicà sense República compta amb un bagatge d'idees i d'arguments que li donen personalitat pròpia. Vegi's, si no, la feina eficaçíssima que han dut a cap els republicans espanyols sota el regnat d'Alfons XIII. En canvi, un monàrquic sense rei—ens referim principalment als monàrquics d'aquí—no pot oferir altra cosa que l'espectacle d'un grotesc delirant.

Els servidors i els entusiastes de la Monarquia no poden justificar llur posició política d'altra manera que no sigui reconeixent implícitament la seva tendència irremissible a fer de lacais. Políticament, el monàrquic no és res més que un lacai de més o menys categoria. Tenen del lacai, la incondicional subordinació i admiració per l'amo; la impossibilitat de crítica a propòsit d'ell; el reconeixement tàcit de llur insignificància davant d'un poder indiscutible i incontrolable, poder d'ordre diví... El monàrquic espanyol està situat davant del seu rei exactament igual que el salvatge de la tribu més primitiva davant del seu monarca.

La Monarquia comptava a Barcelona amb un prestigi bastant estès, primer, entre les senyores dites de l'aristocràcia i, després, entre els familiars d'aquestes senyores. El monarquisme, aquí, no passava d'ésser un pretext d'elegància o de distinció. Les senyores admiraven en les revistes gràfiques les toilettes de donya Victòria, i els senyors tenien com a màxima aspiració que, un bon dia, en el tennis o en el polo, el rei es deci-

casa nostra un sentiment purament femení. Femení, aquesta voluptuositat de doblegar l'espinada davant d'un senyor totpoderós; femení, aquesta admiració incondicional per tot el que venia del rei, començant pel seu somriure i acabant pel color dels seus mitjons; femení, tota aquesta passió per conèixer els detalls íntims de la vida dels monarques. Tot el prestigi de la Monarquia s'aguantava a base dels potins i de les xerrameques de tocador amb els reis i de la dotzena de famílies que els voltaven com a matèria primera.

Es evident que una institució mantinguda només pel miratge de tota aquesta societat inútil i afemellada no podia resistir gaire l'onada viva i apassionada de tot un poble ofès, ultratjat. La Monarquia, podria de totes les podridures, no ha pogut suportar ni un instant el contacte directe amb la realitat del carrer. Ni un crit, ni una protesta, no s'ha aixecat a favor de la institució corrompuda. Els senyors i les senyores s'han limitat a vessar quatre llagrimetes davant la trista sort d'aquestes infantesques, que, pobretes!, ara no tindran més remei que anar a fruit els milions que el seu pare va fer a l'esquena del poble, per aquests castells i pels balnearis de luxe... Tot el sentimentalisme servil, grotesc i provincià està avui al costat d'aquesta família funesta. A l'altra banda, hi ha tot un poble gelós dels seus drets i de les seves llibertats.

Mentre les dames d'honor ploriquen i els lacais palatins van a oblidar llurs penes pels cabarets i els restaurants de París, hi ha tot un país que es disposa a marxar no blement pels camins de la dignitat, de la llibertat i de la justícia. La tria no és dubtosa. Per una banda, mitja dotzena de famílies que han perdut el seu poder absolut sobre vint milions de ciutadans; per l'altra, aquests milions d'ànimes que s'han alliberat de la més vil de les tuteles. L'home de cor, l'home de seny, no té pas altra solució que posar-se coratjosament al servei de la República.

J. M. P.

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUCABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

AVUI, per a portar el nostre gra d'arena a la DIADA DEL LLIBRE, ha sortit el primer volum de la

Col·lecció TRES CONTES

que conté

La guerra tal com és,
Egoismes i

L'home que no sabia estimar

per FRANCESC DE B. LLADÓ, pròleg de

MARIÀ MANENT i dibuixos de NUNUT

Presentació nova, escaient i profusament il·lustrada

DE VENDA A TOTES LES LLIBRERIES

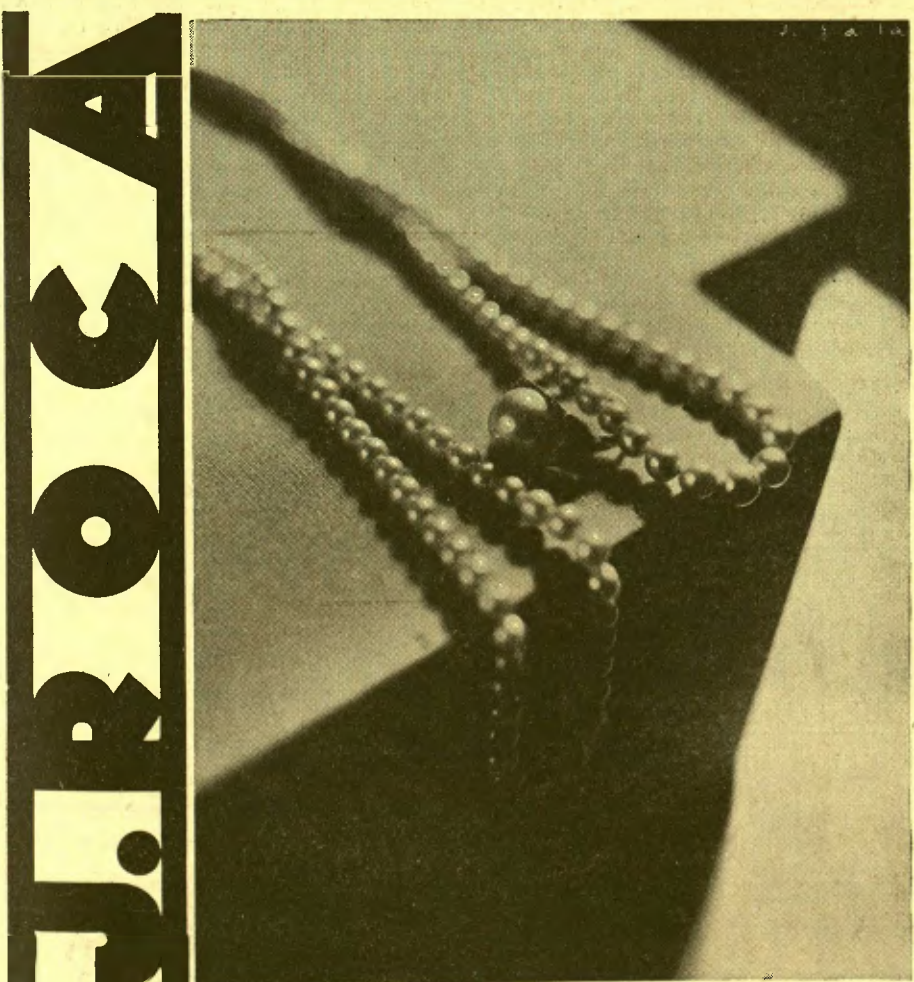
EDITORIAL "ROMA"

Manén i Viñamata, S. L. - Barcelona

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

Edmonde Guy es va fer famosa perquè havia perdut un collar de perles.

Courteline féu aquest comentari: —"No hi ha cap collar de perles que, per tal d'esdevenir famós, li calgui perdre una Edmonde Guy..."

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

LES LLETRES

AVUI, DIA DEL LLIBRE

EL PRIMER PAS

Avui, Dia del Llibre, els ciutadans que cultiven la badoqueria, vici no tan impunit, es deturaran davant els escampalls de llibres i els reclams cridaners amb què les llibreries procuren enllaminar el vianant, el qual, per distret que vagi, se n'adonà, per afegeït que estigui, perdrà uns moments. Badar davant uns prestatges de llibres, tullejar aquests, és el primer pas. Vianant, capficat o distret, desenferrat o afegeït, estàs en perill. Has vist un rètol que deia: «Entrada lliure», has pogut satisfer una curiositat més o menys vaga que a poc a poc se't concretarà, fins a convertir-se en alguna cosa més: en un voler i doler que només la teva capacitat adquisitiva decantarà a un cantó o altre. Un deu per cent de descompte en les teves compres, i encara algun present de més a més amb què el llibreter potser t'obsequiarà, minvaran la teva resistència, si en tenies. No saps que l'acte que acabes de fer pot canviar la teva vida: pots contreure «aquest vici impunit... la lectura», que, amb el temps, revesteix formes molt variades, és susceptible de complicacions que ara no preveus. Però no t'espantis, creu-me, compra tot el que puguis o el que vulguis (si tens la sort de poder fer-ho), amb el deu per cent; ja vindrà el temps que cada dia et serà un dia del llibre, que no et deturaran a mirar descomptes, sinó aquestes altres coses immensurables: l'interès, la novetat. Potser llegiràs perquè en la lectura trobaràs el teu millor espai, pertanyent així, no en dubtis, a la millor classe de lectors, desinteressats, fruidors, a la caceria de l'autor poc conegut, la descoberta del qual potser t'envanirà i li crearàs una fama i una estima entre els teus amics. (Després, quan algú, des d'un diari, te'n parli, tindrà la petita satisfacció de vanitat del que en torna quan els altres hi van.)

Però no cal solament que siguis un lector, un lector que es refia dels préstecs dels amics, o de les biblioteques públiques, o de les de les societats a què pertany. Si ets lector tens l'obligació ineludible de tenir els teus llibres de propietat, aquell mínim indispensable a tothom.

Ja el tindràs aquest mínim, i potser —tant de bo— en passaràs. Tingues ben en tès que, ben mirat, això del mínim no

existeix en tractar-se de llibres, o té uns límits dilatadíssims, els quals potser no assoliràs mai.

Començaràs, com tothom ha començat, llegint pel text mateix, mal sigui imprès amb caps de clau sobre paper d'emboïllar cigrons. Amb el temps, potser no arribaràs a patir per aconseguir un exemplar sobre holanda o japó, però triaràs edicions més ben presentades, que, a més a més, t'ofereixin un text com més pur possible, si es tracta d'obres antigues, i, qui sap, potser coneixeràs la temptació dels grans papers.

Però, així i tot, no siguis d'aquells als quals sap greu de tocar un llibre així i el tanquen, intons, verge de tallapaper i de lectura, en la seva llibreria. La malaltia primitiva ha anat tan enllà que aquesta en què ara s'ha convertit ja no hi té res a veure. Tanmateix n'has fet un gra massa; ara ets una cosa sense altra utilitat que la de salvar, per les teves manies, alguna obra que pugui perdre's; però aquesta utilitat no et serà reconeguda sinó pòstumament, i encara per quatre erudits—o potser per cap—en tot el món.

Lector desconegut que en un dia com avui potser faràs una primera i tímida adquisició: t'has abocat a un abisme inescandallable, has sofert la primera envestida d'una temptació que és susceptible de recidives nombroses i fortíssimes. No et faci cap por, deixa-t'hi anar, que no et sabrà gens de greu. Però cal, de tota manera, que vigilis, que sàpigues canalitzar la propensió que hauràs agafat a la lletra impresa. No dubto que en sabràs; també, en això tot és qüestió de començar.

I a mida que l'amor al llibre es fortifiqui en tu, notaràs, per comunista que vulguis ésser en altres coses, que es fortifica més i més en tu un infontolable sentiment de la propietat individual. Sabràs un dia que Grollet tenia per lema dels seus llibres: «Per a Grollet i els seus amics», però també sabràs que cap dels escassos i afortunats propietaris d'un llibre de Grollet no és capaç de fer-se seu el lema del relligador més apreat del món.

Ja veus a què t'exposes, lector desconegut que aprofitaràs els avantatges del Dia del Llibre. Però, te'n dono paraula, si no entres a una llibreria i no en surts amb un paquet sota el braç, t'exposes, més infaliblement encara, a no conèixer mai tot un seguit de fruïcions inextinguibles, a privar-te de les hores més delicioses.

Apa, un cop de cap i entraràs en un món encantat del qual potser no tens idea encara.

JUST CABOT

Un poeta i un pensador

Tot llegint aquest petit llibre de Boissy (1) —tan gran per tot el que té de noble, de pur, de profund—, he pensat sovint en els poetes perses, en l'Antòlogia Grega, en els haikai japonesos. Perquè, si els poemes de Gabriel Boissy són un accent tan original, tan personal, haveuocat aquests acostaments? Sens dubte, perquè l'esperit de perfecció que hi ha en aquestes *Stances du mortel sourire* s'associa amb els poe-

societat i les idees del seu temps. Per això s'obre amb interès aquest *Portefeuille de Lamennais* (2), que reuneix un gran nombre de lletres, de diversos corresponents, reunides per un col·leccionista pacient i alertat, Maurice Bucquet, i publicades per Georges Goyau.

La impressió general que es desprèn d'aquesta lectura ens mostra un Lamennais a bell mig de totes les preocupacions intel·lectuals i socials d'aquella època —i quina època!— entre 1808 i 1836. Venint de les més diverses regions de l'esperit, aquestes lletres testimonien les admiracions caloroses, les amistats fervents de què el rodejaven els homes més eminents del seu temps. Des de 1818, l'*Essai sur l'indifférence* li val els homenajes més afalagadors de Chateaubriand, de Josep de Maistre, del nunci Vincenzo Macchi, del P. Ventura. En 1822, Víctor Hugo, l'afeció del qual s'expressa en algunes cartes gairebé filials, i Charles Albert, futur rei de Sardenya, en 1824, i Rodolph de Maistre, etc.

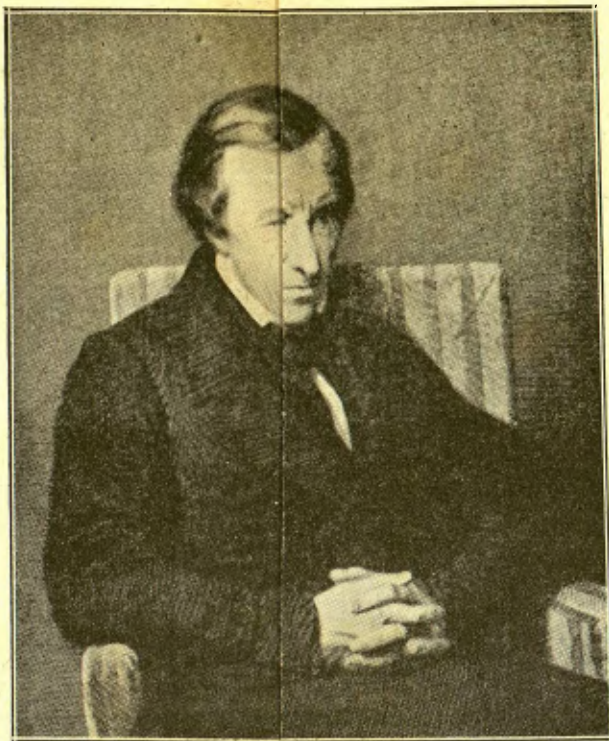
L'un darrera l'altre, els noms de totes les celebritats d'aquell temps surten d'aquesta cartera, de Vincenzo Gioberti, a Liszt, de Víctor Cousin a Charles Louis de Haller, de Buloz a Béranger, però les cartes més curioses són les de Sainte-Beuve i de Berryer. Mentre aquest darrer dona al seu corresponent els informes més curiosos sobre la política la Restauració, Sainte-Beuve, que Hugo havia presentat a Lamennais en 1828, hi fa el paper de penitent i demana una direcció de consciència.

A falta de poder multiplicar les cites, perquè caldria citar-ho tot, copiem almenys aquest passatge que revela un aspecte inesperat de Sainte-Beuve. El crític dels *Dilluns* ha pretès més tard no haver volgut sinó jugar una mica amb «la mitologia cristiana»; però no hi ha res d'això, i basta llegir aquestes ratlles per descobrir que la irradiació de Lamennais havia sabut atreure a l'òrbita d'un gran pensador, un cor disposat, en aquell moment, a rebre profundament una empremta catòlica:

«El que m'heu llegit i el que he sentit acompanyar de devoció en mi tot el que en altre temps el cristianisme m'havia pogut inspirar de sentiments tendres i de respectes submissos. Aquesta és la veritable i la única religió: només mancava, i això és el que és important i també el que és difícil, fer-ne la regla de la pròpia vida, l'àrbitre sobirà de les habituds i inclinacions; però dintre les distraccions, dintre les seduccions diàries de la vida mateixa que es pot dur a París, no és pas igual la lluita entre una fe naixent i unes inclinacions fogoses i unes habituds arrelades, i succeïx aleshores que després d'algunes bones resolucions, algunes temptatives de sacrifici, hom s'atordeix i que, reingressat en el remolí dels plaers o de la curiositat, es creu gairebé feliç perquè s'escapa de si mateix. I així fins que ens manqui la joventut! Així fins haver mort en un mateix la fe i l'amor. Aleshores no resta sinó la intel·ligència sense calor, un buit immens i un enuig creixent. Espero que no arribaré fins aquest punt; però tinc força necessitat de consells i de socorsos gairebé continus; cap ésser no és més feble, més mòbil, més llurat que jo a la intel·ligència curiosa i a la diversitat de sensacions.»

MARCEL BRION

(1) Gabriel Boissy, *Stances du mortel sourire* (Flammarion).
(2) *Le Portefeuille de Lamennais*, publicat i anotat per Georges Goyau (La Renaissance du Livre).

Lamennais

mes perfectes, que al matx temps són tot delicadesa i tot esclat. Perquè el refinament suprem de la imatge, l'abscès del sentiment o de la idea inclosa en una corba elegant i essencial, la intensitat de l'emoció continguda amb tanta pudícia en el breu xiuixueig d'una confidència, constitueixen un dels cimals de la creació poètica, i perquè si el darrer poema s'acaba amb el nom de Hafiz, és que Gabriel Boissy arriba al meravellós cantor persa en el seu art d'emocionar i de suggerir.

Cap forma no hi ha més pròpia per contenir una filosofia de la vida com aquestes *Stances* que es concentren en el resultat d'una meditació. Amb la mateixa mestria, els poetes xinesos dibuixaven amb un sol tret tot un paisatge exterior i interior en unes quantes paraules. La irradiació d'aquests poemes que segueixen totes les inflexions de l'emoció, és tan gran que ens arriba al més secret del cor.

Llegim això, per exemple:

*La ronde des étoiles fait son éternel silence,
du grand tumult des planètes
pas même le murmure ne nous parvient...
Ne faut-il pas que l'entende
battre ton cœur, o bien-aimée,
et dans la nuit le chant de cristal du grillon?*

Quina virtut poètica no hi ha en aquesta èlisi que tan bé sap retenir i matissar l'expressió del sentiment? I com ens encisen aquestes reticències, amb les quals el poeta modela en forma perfecta l'aflux del sentiment i del pensament.

O això, definitiu i total com una estança d'Omar Kayyam:

*Tremble devant ces roses
décevantes comme l'amour,
elles embaument ta matinée
et, dès ce soir, elles répandront
la mélancolie de la mort.*

L'artista subtil que és Gabriel Boissy ens dona ací un dels testimoniatges més perfectes d'un talent tornassolat i múltiple, disposat a pendre mil formes sota el comandament d'un esperit atent a totes les beutats de la vida. En la seva obra, aquestes *Stances du mortel sourire* representen un esforç vers la traducció poètica de les emocions, cada vegada més essencial, més il·luminosa, més eficaç. L'art que matisa aquestes confidències els dona una forma tan exactament adaptada a llur caràcter, que el poema sembla néixer espontàniament del color d'un capvespre, de la malenconia d'un somriure.

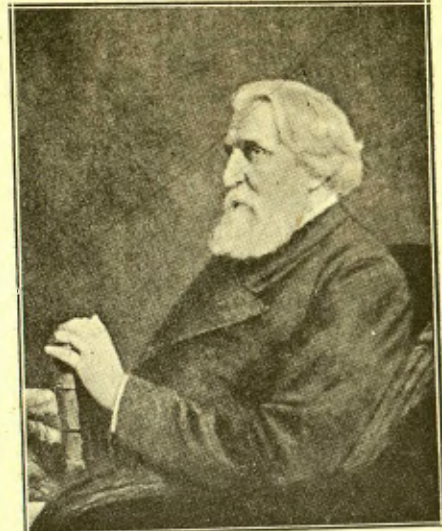
Per a la crítica i la història de les idees, les lletres rebudes per un escriptor sovint són tan importants com les escrites per ell. Mentre aquestes són sobretot testimoniatges de la seva vida interior, aquestes sovint ens fan conèixer millor la seva posició en la

VARIETATS

Un «Turguènev» de Maurois

Encara que rus —però el més occidental de tots els russos, tant que per això ha estat menystingut—, Ivan Turguènev contribuï a l'elaboració de la teoria francesa de la novel·la realista, i en les obres de Flaubert i de Maupassant, els quals s'inspiraren dels seus consells, es troben traces de la seva manera.

Un realista de cap a peus: «Quan no tinc davant meu figures concretes —escri-

Ivan Turguènev

via —, em veig del tot perdut i no sé cap on tornar-me. Però si parlo d'un nas vermell i d'uns cabells blancs, el nas és vermell i els cabells són blancs. No hi ha cap dialèctica que pugui canviar això.»

Fou precisament el primer autor rus que fruí de prestigi a l'estranger, fet al qual contribuïren indubtablement les seves llargues estades a França i les bones relacions que mantingué amb els més notables escriptors francesos de la seva època. Però ben poc li havia de durar això. La generació següent cessà de comprendre'l. Justament el seu cosmopolitisme li fou considerat com una tara, i Dostoievski i Tolstoi el reemplaçaren ben aviat, i amb gran avantatge, en l'estima de tothom. Estima que no féu més que créixer després de la guerra mundial.

Aquestes oscil·lacions de l'apreci són constants en tots els temps i a tot arreu, formen una corba, la màxima depressió de la qual correspon al període més immediat a la mort de l'escriptor.

Amb Proust en primer terme, els novel·listes moderns han creat un art exclusivament subjectiu: exàmens de consciència, anàlisi minuciosa dels estats d'ànima normals o patològics, són la característica de la literatura moderna. S'ha dit que un art així menava de dret a un cul de sac. Potser ja s'hi ha arribat, i potser això explica el guany de favor que a hores d'ara obté Turguènev, posat realment, aquests darrers anys, una mica més ensofoc del que li pertocava.

André Maurois, que sap flairar el que el públic vol, alhora que n'és una bona mica un conductor, ha publicat sobre l'autor rus una biografia, reunió de quatre conferències que havia pronunciat.

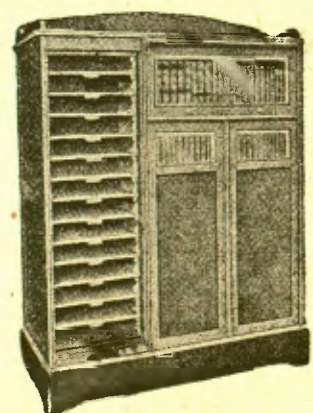
Es d'aquesta biografia d'on ens plau transcriure un paràgraf:

«L'art és una evasió, no una demostració. No és que un novel·lista no pugui interessar-se per les idees. L'expressió d'aquestes forma part, com la dels sentiments, d'aquella vida humana que prova de pintar, però les idees han de figurar en la seva obra com a moment de l'ànima dels personatges. Han de néixer dels caràcters, no modelar-los. Les idees han d'entretopar-se i deixar-nos lliures d'escollir.»

Sobre la literatura italiana

El novel·lista Giuseppe Prezzolini escrivia fa poc en el *Literarische Welt*:

«Crec que la influència literària que més es fa sentir a Itàlia, és la de França. No es pot parlar d'influència anglosaxona d'ençà que la caiguda dels liberals ha apartat del govern els homes que semblaven haver adoptat els mètodes anglesos. En el domini de la filosofia, la importància del pensament alemany, de Kant a Nietzsche, és notori i es manté considerable fins als nostres dies. Però actualment la vida italiana ha entrat en un període d'aspiracions, de crisis, de trasbalsos i de renovació, poc propici a les influències.»

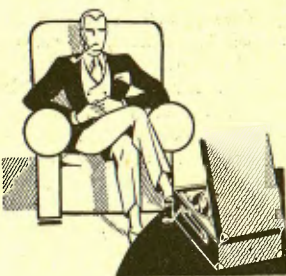
Llibreries i Clasificadors de totes mides i tanians

MOBLES ALTABA

Tallers, 29, 31 i 71
Magatzem: Corts, 522 - Telèfon 17.445
BARCELONA

Una veritable festa musical...

us oferim en aquesta llista de discos!...

ORQ. FILHARMONICA DE VIENA (Mestre Karl Alwin). «Ruinas de Atenas» (Beethoven). «Marcha turca» (Mozart). —AE-3422.

ORQ. INTERNACIONAL DE CONCERT. «El encanto de un vals» (O. Strauss). «Sari» (Kalman). Vals de l'òpera «Sari». —AF-410.

IRUSTA-FUGAZOT-DEMARE I LA SEVA ORQUESTRA TIPICA. «Chinita mia». «Zamba» (Duo Iruستا-Fugazot, ac. piano Demare). «No lo digas a nadie». Tango (Iruستا sol). —AE-3474.

MARUJA GIL QUESADA. «Jira... jira...» Tango. «Llantos lejanos». Tango. —AE-3488.

ORQ. DEMON'S JAZZ. «Tenemos en la Orquesta un cor-nein». Xotis chorejat. «Voces conocidas». Sobre motius asturians. —AE-3459.

ORQ. HILO HAWAIIAN. «Luna de Honolulu» («Honolulu Moon»). Vals. «Sueños hawaianos» («Hawaiian Dreams»). Vals. —AE-3481.

BANDA DEL REGIMENT DE BADAJOZ. Número 73. «El desfile del amor». «Marcha de los Granaderos...». «La reina de las modistillas». Passada. —AE-3463.

RICHARD CROOKS (Tenor, ac. Orq.). «¡Oh, dulce misterio de la vida!» («Ah! sweet mystery of life») (en anglès). «El cantar de los cantares» («Song of Songs») (en anglès). —DA-999.

M. GALLARDIN, de L'EMPIRE (Baríton, acompanyat Orq.). «Sous les toits de Paris». Vals. «C'est pas comme ça» (en francès). Foxtrot. —AE-3516.

ORQ. JACK HYLTON. «Bajo los techos de París». Vals (del film «Sous les toits de Paris»). «Canta una cosita alegre». Foxtrot del film «¡De frente... marchen!»). —AE-3454.

“LA VOZ DE SU AMO”

LA PECADORA

de LLUIS CAPDEVILA

Es un llibre sincer, valent, rebel...

COMPREU-LO AVUI

PESSETES, 4

DIA DEL LLIBRE

CELEBREU-LO COMPRANT:

FOLCH (Joaquim) Capella de Sant Jordi. 7.50 pts.
GARCÉS (Tomàs) Paradis 4.—
RIBA (Carles) Estances 5.—
MALAGARRIGA, El Cant en la llunyania. 5.—

LLIBRERIA VERDAGUER

Rambla del Centre, 5.-Tel. 16164

A més del 10 per 100 de descompte, obsequiarà amb un present als compradors.

AVUI DIJOUS

Diada del Llibre

a la

Llibreria Catalònia

17, Plaça de Catalunya, 17

a més de fer el 10 per 100 de descompte, obsequiarà els seus clients amb un magnífic retrat del President FRANCESC MACIÀ (tamany 22 x 32).

COMPREU LLIBRES CATALANS

I E L T E A T R E

UN ART EFÍMER

Els Ballets Russos

El dia 23 de juny de 1917 debutaven al Liceu de Barcelona els Ballets Russos de Serge de Diaghilev.

Els Ballets Russos, la creació que farà immortal el nom de Serge de Diaghilev i que elevarà, potser per una sola vegada, el paper d'empresari per damunt del d'artistes genials i d'interprets extraordinaris, ja

el *Sacre*, les *Noces*, *L'Ocell de Foc* i *Petrushka*, a la història dels Ballets Russos. Dels pintors, la llista encara és més important. Els artistes catalans instal·lats a París i que han assolit un renom internacional, començant per l'andalús-barceloní Picasso i seguint amb Sert, el malaguanyat Joan Gris, Pruna i Miró; els noms de Matisse, Derain,

LES ESTRENES

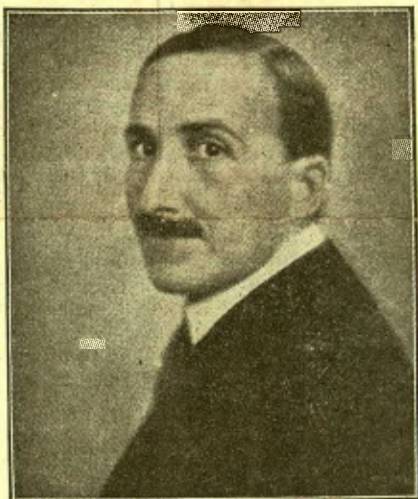
"L'ovella del pobre", de Stephan Zweig, tradició d'Antoni Molinas (Tercer Novetats)

No ha estat així que s'anomena un brillant encert presentació al públic de Barcelona del teatre dramàtic amb aquesta eixida i ensopida obra que hom ens ha dotat a l'escenari de Novetats sota el títol de *l'ovella del pobre*. Nosaltres, que coneixiem en Stephan Zweig l'agudíssim percaçador d'ànimes, l'atent observador, l'anotador implacable, l'apassionat i viu comentarista de *La lluita contra el diable Hölderlin*, dels *Tres mestres* (Balzac, Dickens, Dostoievsky), les *Vint-i-quatre hores de la vida d'una dona*, l'*Amok*, o el *big de Malasia*, de la qual el nostre públic pot haver tastat prou bé l'esgarriadora llibra per la traducció de Martínez-Ferrando, hem quedat vertaderament esbalaits a veure com totes aquelles virtuts que tant admiràvem en el novel·lista, en l'assagista i en el crític, han desaparegut completament, en l'autor dramàtic.

Tota aquella força de penetració, tota aquella subtilitat psicològica, tota aquella complexitat intel·lectual que era el Stephan Zweig que esthàvem, s'ha convertit en vulgaritat, florid i pobresa. Tot contemplat la peripècia que ens passa per davant dels ulls, sembla ben bé que hágim retrocedit seixanta o setanta anys, i ens trobem en un tatre de qualsevol població de tercer o quart ordre al qual anés col·locant la seva producció el geni local.

Tota l'obra, diem a peus, està plagada dels llocs comuns més usats, enflats en uns parlaments inacabables, situacions puerils i complicacions grüitues. Hom ens passa per alt tot allò que podria ésser alguna cosa de bo on s'hagués pogut lluir el talent de l'autor. Hom ens presenta un pobre Napoleó que no pòdeu representar-vos de cap manera com ha pogut passar de sargent, un Fouché que quasi quasi ni per agutill serviria; les dues figures centrals del drama són d'allò més primari que hem vist, i totes les altres coses segueixen pel mateix ordre.

De la presentació, potser més val que no en parlem. I de la interpretació hem de dir que cadascú hi fa ben bé tot el que pot.

Stephan Zweig

Planyem a l'empresa de Novetats per la penúria d'obres originals en català que demostra tenir quan ha de recórrer a traduccions per aquest estil, que tan poc favor fan a la nostra escena com a la glòria del seu autor.

Ens costarà molt de perdonar-li l'haver-nos fet conèixer aquest costat de la producció Stephan Zweig, que, en veritat, no ens imaginàvem pas.

JOAN CORTES

Dissabte passat tingué lloc a l'Orfeó Català la primera audició en públic de l'himne que per commemorar la proclamació de la República Catalana ha compost el mestre Amadeu Vives i al qual ha posat lletra Josep Maria de Sagarra.

El Palau de la Música Catalana estava ple de gom a gom. L'himne, escoltat a peu dret, fou molt aplaudit.

En entrar les autoritats de la Generalitat de Catalunya, la manifestació d'entusiasme fou imponent.

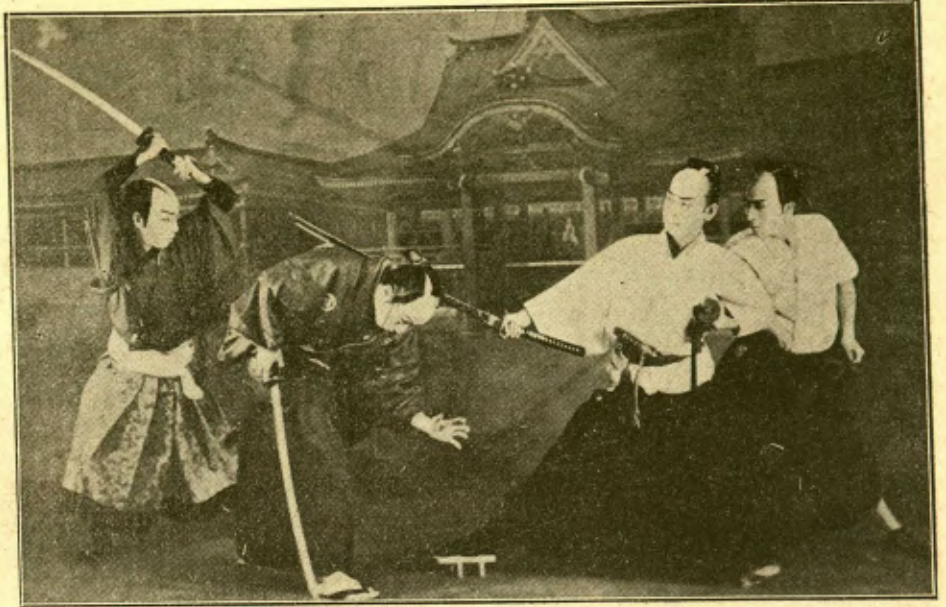
El teatre Japonès

Quan hom pensa que hem estat convençuts que els *sketchs* eren un producte de la nostra civilització i ens trobem que aquell gènere anglès, al vell Japó ja el coneixien amb el nom de *kyōgen* o intermedis còmics, que es representaven en el teatre japonès com a intermedis entre dues obres de categoria!

El curios és que hi ha com una certa semblança amb el que ha passat a Rússia després de l'estabilització del govern soviè-

literari. Tant és així, que restà prohibit als cavallers d'anar-hi i es considerava com trinxeraire l'actor que els interpretava. El veritable valor del *kabuki* no vingué fins al segle XIX.

Un fet curiós volem consignar abans d'acabar de tractar del teatre *kabuki*, i és que un dels seus autors, Namiki Goheï (1745-1808), nat a Osaka, fou el que imaginà l'escena-roulant que en aquest Occident passa

Combat de sabres en una representació kabuki

tic. La censura soviètica no ha permès que en el teatre es fes crítica o befa de la imbecilitat, covardia o duresa de certes autoritats civils o militars; de l'avarícia dels *kubaks* o que es fes crítica de l'estat social. I el que no ha permès l'Estat Soviètic d'una manera seriosa en el teatre, en canvi ho ha consentit o ho ha deixat dir en els cuplets que han omplert els cabarets de Moscou i de Leningrad i que d'aquesta mena d'establiments de nit han anat a parar al carrer i del carrer als camps. Doncs bé, el que les autoritats del Japó no permetien seriosament en el teatre tradicional, fins arribar al *kabuki*, que és com una mena d'art popular melodramàtic, com ja veurem més endavant, ho consentien en els *kyōgen*, on s'inicia amb una gran audàcia el costum d'atacar la ignorància, la covardia, l'ambició dels *daimo* i fins dels preveres budistes que s'avenen tan sols per aprofitar-se de les ofrenes. I cal advertir que en el període Muromachi els preveres mateixos representaven aquests *kyōgen*.

Seguirem als *kyōgen*, els drames *kabuki*. Aquesta mena de teatre, ben semblant a l'europeu, és el que els occidentals coneixem, per vinguda de Sada Yacco com per aquelles representacions de teatre japonès que es donaren l'any passat al Palau de Projeccions de l'Exposició de Barcelona i de les quals ja tractà en aquestes mateixes columnes el nostre company Joan Alavedra. El *kabuki* és el drama popular, el melodrama, en el qual no s'han de cercar matisos, sinó lluites agudes entre els bons i els dolents. Amb tot i això el *kabuki* té tres variants ben accentuades: a) els *sewamono*, comèdies, de la vida domèstica, en les quals la naturalesa humana ofereix el tema central i el dramaturg treu l'argument d'algun dolor natural, d'alguna pèrdua, d'alguna pena, soferta per les gents que el voltorn; b) els *jidai-mono*, o sigui les comèdies històriques, els herois i les heroïnes de les quals pertanyen a la història, encara que mantes vegades l'acció teatral fugi sensiblement del pla veritable en què ocorregueren els esdeveniments veritables; i c) els *aragoto*, els quals són els drames que tracten de temes mitològics i llegendaris i els personatges de l'acció a desenvolupar són guerrers hercúlis, divinitats terribles o aparicions fantasmagòriques.

Ara bé, a més a més d'aquestes tres variants fonamentals, cal tenir present que les peces més característiques del *kabuki* són els *shosagoto* o els *furigoto*, o sigui els drames mímics amb música. El *shosagoto* té un tema lleuger, un diàleg senzill, danses descriptives i un moviment simbòlic tot ell al ritme d'un tambori, una flauta, un xamisen; les cançons del cor, *Nagauta*, *Tokiwazu* i *Kyomoto*, que són els tres estils peculiars de música escènica.

Les primeres obres *kabuki* foren escrites per actors ignorants. Fins a les darreries del segle XVII l'art d'escriure comèdies no fou una professió pròpiament dita. Entre els més cèlebres autors es compta Txikamatsu Monzaemon (1652-1724), les produccions del qual en l'actualitat han caigut en un relatiu oblit, donada la popularitat universal del seu teatre de marionetes. I de totes maneres els autors de teatre *kabuki* foren en gran part gent de segona o tercera mà.

Les classes aristocràtiques menysprearen el teatre *kabuki*, no tan sols perquè en ell es cercava de posar en escena les diferències socials, la dolenteria dels dalt i les qüestions d'honor que afectaven el poble, sinó perquè el consideraven de molt poc to

com obra mestra del jueu germànic Max Reinhardt.

I per últim, tal com vàrem apuntar en un nostre anterior article, resta per explicar breument els *jōruri* o teatre de marionetes.

Les peces per marionetes comprenen dues categories: les històriques i les domèstiques, aquestes conegudes pel nom de *sewamono*. Les primeres tenen cinc actes; les segones, tres. La major part de les obres històriques posen de relleu el patriotisme, la dignitat, la fidelitat i totes les virtuts del codi moral de la cavallerositat japonesa: el *Bushidō*.

La part poètica-narrativa i mantes vegades també parts de diàleg, són cantades o psalmodiades, sobre l'agradable música del xamisen, per un cor instal·lat a la plataforma a la dreta de l'espectador i dominant l'escena. És el cor el que diu les paraules que haurien de dir les marionetes.

Es pot ben dir que actualment el teatre de marionetes és potser, si no el més representatiu, almenys el que té més partidaris, ja que a Tòquio tan sols són més de cent cinquanta els *yocō* o *variety-halls* en els quals cada vespre hi ha un número consagrat a un o dos cantors *jōruri*. Els erudits moderns afirmen que les obres literàries més representatives són les del *jōruri* del període Yōmei, i diuen que són d'expressió suprema de la literatura japonesa.

En l'era de Keitōhō (1596-1615) un *toacora* de xamisen, molt conegut, Menukiya Tchōzaburo, treballant amb un ciutadà anomenat Hikita, inventà l'art de moure les marionetes amb l'acompanyament de les cançons *jōruri*. Aviat això plaguè l'emperador Go-Yōzei va fer anar sovint Menukiya a palau. L'argument o els arguments generalment eren històries fantàstiques sobre un heroi llegendari anomenat Kimpira. Ajudava a fer popular aquestes obres la manera de cantar-les i l'estil de cada cantor. Un d'ells, Takemoto Guidayu (1650-1714), obrí cap al 1685 un teatre a Dōtombōri, el barri més animat d'Osaka, i allí va devenir l'interpret principal de Txikamatsu Monzaemon.

Es llavors quan comença la gran popularitat del teatre de marionetes al Japó. Es llavors quan es funden diferents teatres, tots ells amb un to ben característic i repartint-se el favor del públic. Que vol dir que competència no és pas decadència, sinó al contrari, superació.

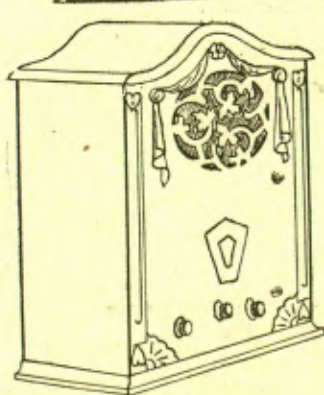
FRANCESC MADRID

Palau Música Catalana

ORQUESTRA PAU CASALS
Dissabte, 25 abril 1931
IV Concert de Primavera
Obres de TELEMANN, BEETHOVEN, «WAGNER» i MUSSORGSKI
Direcció: PAU CASALS
Localitats: UNIÓ MUSICAL ESPANYOLA, Passeig de Gràcia, 34

TEATRE CATALA NOVETATS

Companyia catalana, direcció: CARLES CAPDEVILA
Avui, tarda, a les quatre,
DIADA DE SANT JORDI
La Ventafocs
i
L'ovella del pobre
Aviat,
Les Gales Karsenty a Novetats

IDEAL

RECEPTOR RADIO AMERICA

EL MÉS NOU - EL MÉS ECONÓMIC

6 LAMPARES, ALTAVEU DINÀMIC, COMANAMEN ÚNIC, CONTACTE DIRECTE, EXTRANGER

SENSE ANTENA

EN VENDA:

EN TOTES LES CASES MÉS IMPORTANTS DEL RAM

PREU

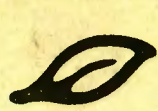
975 PTES.

COMPTAT-TERMINIS

CENTRE:

CASA PUJOL
BARCELONA

HOSPITAL 41

EL CINEMA

Del cinema espanyol Films contra la civilització PANORAMA

Es fa difícil parlar en termes genèrics del cinema espanyol. Cal no oblidar que l'adjectiu espanyol comporta més aviat una extensió geogràfica que no pas enclou una realitat etnogràfica, i que són sols realitats d'aquesta índole les que poden influenciar els productes artístics, salvant per damunt de tot, naturalment, la personalitat del creador, que és sempre el coeficient imprevisible, perquè és tot ell llibertat, que sobrepassa les realitats socials.

maldita, ens ha donat un film castellà excel·lent encara que mal muntat; Perojo, amb *La Bodega*, un film netament andalús, i aquests dos realitzadors espanyols han donat dos films ben distints, per tal com els dos arrencaven d'una realitat social diferent.

Però per damunt d'aquesta diferència jo podria, parlant en termes generals, deplorar que Espanya no tingui avui encara un cinema, i el que en el número passat deia

Maria Ladrón de Guevara i Maria Luz Callejo en «El embrujo de Sevilla»

Aquest factor personal que és decisiu fins a l'evidència en música, pintura, literatura, etc., sembla dubtós en el cinema, on l'obra no neix, com en el cas d'un poema simfònic de l'exclusiva activitat de l'autor, sinó de la col·laboració d'un més o menys nombros grup de col·laboradors, les recíproques influències dels quals han d'agresolar-se en el resultat definitiu.

Amb tot, quan el director és realment una personalitat, artísticament parlant, veiem com els seus col·laboradors no fan sinó textualment col·laborar, sense que això impliqui una confusió atemptatòria a la inspiració homogenia de l'obra. Tot això per establir que el cinema és avui res obra de directors i que la resta és secundària.

Ara bé. Els congressos de cinematografia, que no es multipliquen sinó per a recalcar la mediocritat del cinema indígena, en el cas adhuc més favorable, són impotents de crear el que com deia no és secundari, sinó primari: el talent personal.

Ara s'ha parlat de nou d'un congrés de cinematografia hispano-americà, i crec que els delegats catalans del dit congrés estan en plena activitat, activitat que esperem tots veure aviat coronada pel premi dels resultats, que no s'han de restringir a crear càrrecs i a repartir subvencions, ni tractar de fer la guita a la producció estrangera, sinó arribar a la creació d'una producció nacional, la qual cosa és en gran part qüestió de diners. La qüestió distinta d'arribar a la creació d'una bona producció nacional que el públic aplaudeixi amb la seva assistència, és quelcom davant el qual tots els congressos són impotents.

Els talents hi són? Sense comptar els que no s'han manifestat, jo avui apuntaria dos noms: Florián Rey i Benito Perojo.

Aquests dos noms em tornen al principi de l'article. El primer, amb *La aldea*

d'Itàlia, repetir-ho ara dels països espanyols.

Els han donat una literatura i pintura de primer ordre. L'arquitectura hi testimonia avui encara la gran ànima del passat i el cinema està obligat a viure al marge de l'ànima espanyola per no ésser sinó tot al més un negoci a l'emparr d'una protecció oficial?

Naturalment que l'allau de films parlats en castellà que de fora ens vénen, no té res a veure amb l'assumpte que m'ocupa, no perquè siguin fets a fora — això és accidental —, sinó perquè resten marginals a l'ànima espanyola. Aquesta és prou profunda i plena d'interminables ressonàncies, sediment ancestral d'una cultura secular, perquè les dues vegades que ha traspuat en el cinema no ens hagi pregonament commogut.

El darrer film de Benito Perojo, inspirat en una novella d'Alfonso Reyes, és encara un film andalús, com ja indica sense equivocs el títol original: *El embrujo de Sevilla*.

Debuta amb unes quantes estampes delícies de la ciutat de la Giralda. Per un moment creieu que aneu a encarar-vos de bell nou amb una obra mestra, però malauradament es tracta només d'un moment.

El film no està pas desproveït de valors. Mut, probablement reeixit, però Perojo no ha sabut manejar el parlat. Si l'estructura del film és correcta, les paraules el comprometen seriosament, perquè treuen veritat a les escenes i al joc dramàtic dels actors. Si una Maria Luz Callejo, en el seu rol de segon pla de *La Bodega*, ens havia pogut enamorar, ara, el mateix que tots els que l'envolten amb llur declamació viciada de les taules teatrals, ens deixa freda, amb una impressió de distància que no ens permet abastar-ne l'ànima amb aquell sentiment de proximitat que la veritat comunica.

Que és estrany que una cosa aparentment tan fàcil com és parlar sense afectació, sigui pel malaurat actor materialment impossible! El cinema, que és un art realista, és mor si la paraula no hi és viva i espontània.

No fóra pas difícil fer un panegíric d'*El embrujo de Sevilla*. Espero més, espero que quan surtin impreses aquestes línies, més d'un confrare l'haurà ja redactat i publicat. Cal ésser indulgent amb els parents. Un bon criteri. Però no crec impropriedat tractar-los amb exigència, única manera de testimoniar el molt que esperem d'ells.

JOSEP PALAU

I. — Civilització com a pretext de domini

Creec que una vigilància lúcida podria donar-nos dades suficients per a constatar l'existència d'un estat esperit universal que es manifesta contra a intervenció del que s'anomena civilització damunt dels pobles tradicionalment anomenats salvatges o no civilitzats; o, en últim terme, en possessió d'una civilització que no és pas la civilització occidental, europea o americana.

El fenomen em sembla un interès extraordinari, molt més en un moment en què assistim a una crisi de la cultura d'Occident, assenyalada per Sengier i per Keyserling, pe bé que negada vigorosament per altíssimes mentalitats del continent.

D'altra banda, s'empiten en la seva presència consideracions d'ordre estètic, social, artístic, religiós, literari i polític. Consideracions que, ensons, es barregen mútuament, fins a quedar establerta una unitat de direcció que és el que dona categoria de fet universal a aquest fenomen.

Es a dir, que, per exemple, la vigència del jazz, la publicació de literatura negra (Cendrars, Frobenius), la moda de la pintura i de l'escultura africanes i oceàniques, l'infinitisme i el primitivisme de les noccs escolars literàries i artístiques (dada, douanier Rousseau, etc.), el retorn a les danses simples i musculars, i tots els fenòmens de curiositat que es projecten des dels llibres dels viatgers (Gide, Morand) i les obres dels cineastes (Vidor, Van Dyke), representen el mateix. Un cansament de la cultura occidental, que lluita aferrissadament a la recerca de nous camins, i que, en últim terme, trenca violentament amb totes les convencions menades per aquesta cultura, fins arribar a un fenomen que, per mi, té una representació tant o més típica que els anteriors: el nudisme.

Tractant-se d'un fenomen d'aquesta categoria universal, és evident que haurem de trobar-ne el ressò a l'espill màxim del nostre temps. Al cinema.

Efectivament. Vull arrelgar damunt aquestes pàgines una sèrie de films en els quals batega aquesta preocupació general.

Diguem, primerament, com aquesta preocupació pren en el camp polític la seva més aguda violència. Dedicarem la primera part d'aquesta revisió a assenyalat aquest aspecte, subratllat principalment per films de direcció soviètica.

La civilització com a pretext d'intervenció, com a camí d'esclavatge. La presència d'una raça de superior cultura, forta i organitzada, dominant i explotant una raça esmorçada, esclavitzada o simplement endarrerida. Es el cas, per exemple, d'*Ombres blanques*, l'inolvidable obra mestra de Van Dyke. A *Ombres blanques* la lliçó i la violència exien als ulls de l'espectador de la pura contemplació que, en un joc de contrastos, oferia l'illa paradisíaca d'abans i la corrupció de costums que imposen, per assegurar llur domini, els civilitzats explotadors dels indígenes i dels tesoros naturals.

Però allà on aquesta intervenció de la civilització és presentada amb una nuesa més crua i amb una força més viva, és indubtablement en la cinematografia soviètica. Singularment en un gran film de Pudovkin: *Tempestat a l'Àsia*, ben conegut de tots nosaltres. No és possible arribar a una més desesperada concentració d'ira; a una caricatura més sagnant de la civilització, que en les escenes d'aquest film.

Recentment m'ha estat possible de veure un altre gran film, que cau perfectament

dins la línia de la famosa producció pudovkiniana. Parlo de *L'expres blau*, sota la direcció de Ilja Trauberg. Per bé que presentada per la marca Prometheus, de Berlín, la factura i la intenció denoten una clara orientació soviètica. Tot el film es descabdella damunt un tren a la Xina; l'acció con-

«L'expres blau», film russo-xinès

sisteix simplement en un atac violentíssim dels coolies i dels mobilitzats amuntegats miserablement als vagons de tercera contra els explotadors, i procreadors de la guerra amb els nacionalistes del Sud, que jauen confiadament als vagons-llits. Els explotadors són homes de raça blanca; basteixen grans capitals aprofitant el desordre bèl·lic, i per això mantenen encesa la guerra. El film, meravellósament realitzat, és un altre atac a la civilització com a pretext d'intervenció. Com a camí de domini. Ilja Trauberg no deixa cap detall per minso que sigui sense carregar-lo d'intenció sarcàstica o de venjança encesa.

Es evident que la força d'aquests films digits contra les organitzacions capitalistes està sobretot en la seva universalitat; en la possibilitat d'aplicació a camps molt diversos de lluita. Cal simplement substituir els papers. Canviar l'anglès per un americà o un francès, i l'indígena xinès per un nicaragüenc o un argelí.

Atacs a la civilització. Però, en quant aquesta civilització es constitueix en instrument d'opressió. No pas contra la civilització mateixa. Al contrari. Mai no hem vist una exaltació del progrés humà més vibrant, més optimista i més riallera que la que presenta Eisenstein, quan fa la propaganda del pla quinquennal i de la maquinització del camp en el seu formidable film *La línia general*.

GUILLEM DIAZ PLAJA

Ja ho sabeu...

—que els realitzadors de Xang han realitzat *Rango*?

—que René Clair ha obtingut amb el seu nou film *Le million* un èxit extraordinari? Decididament l'autor de *Sous les toits de Paris* és un autor de primera línia.

—que *L'île des Pingouins* d'Anatole France ha estat adaptada al cinema? Acaba aquesta cinta d'entrenar-se a París.

—que *Misteris de l'Àfrica* passa actualment a la Sala dels Miracles, a París? Aquesta sala, que funciona sota el control de *L'Intransigeant*, fou la mateixa que presentà *Allèluia*.

La nostra passada sessió

Estiguérem un moment temptats de suspendre la sessió de la setmana passada, considerant el trastorn polític per què passava la nació, el qual abassegava l'atenció de tothom, però la rapidesa amb què es restablí la normalitat, fruit de la confiança que tots ens anima, ens decidí a mantenir la data i a celebrar una sessió que potser alguns hauran trobat en aquests dies un xic intempestiva.

Com pogueren veure els que hi assistiren, es veié concorregudíssima. *La caravana de l'Obregon*, una de les fites més recomanables del cinema mut, aparegué als ulls de molts singularment envellida, per bé que típica a l'extrem d'un moment avui ja històric. Els més atents a l'estètica cinematogràfica fruiren de debò una cinta sadollada de troballes que acrediten el talent de cineasta de James Cruze, talent damunt del qual el temps no pot res.

A la meitat es va interrompre un moment la projecció per a assabentar al públic dels acords presos al Palau de la Generalitat pels ministres federals aquella mateixa tarda.

El públic aplaudí aquesta lectura, que era el darrer succés de la història que comença el 14 d'abril i les primeres escenes de la qual havien pogut aplaudir un moment durant la projecció de la informació cinematogràfica corresponent, que a darrera hora vàrem incloure en el programa de la sessió.

L'adaptació musical de *La caravana de l'Obregon*, com ja havíem anunciat, anà a càrrec del Mtre. Víctor Granados, col·laboració indispensable ja de les nostres sessions cinematogràfiques.

"Liliom"

La comèdia de Ferenc Molnar, *Liliom*, ha estat adaptada al cinema per Frank Borzage. Aquest film probablement es presentarà amb el títol de *Más allá de la muerte*.

Studio Cinea donarà aquest film curiós en la seva sessió de demà. Gràcies a la gentilesa de Mr. Horen, de la Fox, hem pogut veure el film, que ens ha semblat una de les produccions més reeixides del cèlebre director d'*El setè cel*.

Li dedicarem des d'aquestes pàgines el llarg comentari que es mereix.

"Les llums de la ciutat"

Continua al Tivoli l'èxit creixent del film de Chaplin. Hem pogut comprovar el real plaer que el públic, addicte a Charlot, l'amistat més vella i més sòlida que té en el cinema, pren en la projecció del film. Deplorem que Chaplin hagi desistit de la seva vinguda a Barcelona; la seva presència a la ciutat hauria accentuat aquest èxit que per anar bé hauria d'eclipsar tots els que fins ara puguin haver obtingut els films sonors poca-soltes que han arribat a mantenir-se mesos sencers a la cartellera.

Bona part del públic que queda un xic desconcertat en veure el final, estem segurs que es reconcilia amb ell, en reflexionar-ne més tard, la justesa i veritat, perquè Chaplin ha treballat sempre pel poble, per a tothom, i la seva obra és la més democràtica del cinema i tots qui més qui menys poden gustar el seu art i sentir-ne implícitament la intenció.

Com roda Pudovkin

Vsevolod Pudovkin, realitzador de *Tempestat a l'Àsia*, exposa des de la *Vossische Zeitung* els principis que l'han inspirat en la seva carrera cinematogràfica.

Pudovkin parteix de la veritat tan evident — però que certs cineastes semblen haver oblidat — que l'artista ha de pendre davant l'objectiu una actitud i una expressió diferents de les que observa en l'escena teatral i que maten el cinema. Es tracta d'obtenir el secret de l'actitud natural. És difícil d'obtenir que un actor, submergit en pensaments tristos, somrigui tot d'una d'una faccècia del seu interlocutor. Pudovkin el pren amb la seva expressió trista i aprofita un altre moment per fotografiar-lo somrient. La resta de la feina és a l'hora de muntar el film. La recerca de l'expressió natural ha conduït Pudovkin a preferir la gent del carrer als actors professionals.

Per rodar el son d'un destacament de guàrdies roges (en *La vida és bella*), Pudovkin els féu fer una marxa de 18 quilòmetres fins a l'indret de la presa de vistes. Arribats aquí, els féu ajure mentre ell procedia als preparatius. Els pogué retratar en actituds que cap professional no hauria pogut imitar.

UN NUEVO "DESFILE DEL AMOR" por su creador
ERNEST LUBITSCH
CON
JEANETTE Mc DONALD
CARLO JACK BUCHANAN
Es un film Paramount

CANISERIA
FITÓ
BARCELONA

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

SÍ, SENYOR,
una grata sorpresa...
... perquè...

**EL EMBRUJO
DE SEVILLA**
al Fantasio

ha demostrat que les cintes espanyoles poden superar a les millors del món.

Producció JULIO CÉSAR : Distribució S. A. G. E.

FÉMINA

**RAMON
NOVARRO**

CANTA Y HABLA
EN ESPAÑOL

EN
**SEVILLA DE
MIS AMORES**
CON CONCHITA MONTENEGRO

UN NUEVO "DESFILE DEL AMOR" por su creador
ERNEST LUBITSCH
CON
JEANETTE Mc DONALD
CARLO JACK BUCHANAN
Es un film Paramount

**"STUDIO
CINAE S"**

Kursaal

Un film de Pierre Chenal:

UN COUP DES DÉS

Presentarà:
demà, divendres, 24 d'abril
a les 22 hores, en SESSIO
UNICA

Un film d'Ilja Trauberg, producció Sowkino-Moscou:

EL EXPÉSS AZUL

Una producció de Frank Borzage:

LILION

Es despatxen localitats
sense recarrec al Kursaal,
tots els dies, de 5 a 7.

LES ARTS DISCOS

Continent i contingent Imitatius i espontanis DISCOS

No sabem si és per la necessitat estratègica natural d'aquell que no es troba massa segur d'allò que predica, que el porta a embolicar les qüestions per tal que hom negligeixi aquelles coses que són la seva essència, o si és per una confusió entre matèries que no tenen unes amb altres res de comú, ja fa un quant temps que, en parlar de qüestions artístiques, s'estila un xic massa considerar per ben assentada i establerta la premissa de tenir com coses separades, destriables i perfectament diferenciables el continent i el contingent de les obres plàstiques.

Es indubtable que aquesta diferenciació ha estat usada un grapat de vegades, i pot ésser-ne quantes més es vulgui, com a recurs literari de molt bon efecte i encertadíssim segons la gràcia d'aquell que se'n serveixi, quan hom no vol fer-ne res més que això, però ens sembla que pendre-se-la com una ferma base de doctrina estètica i creure's que és una cosa indiscutible, és potser un xic excessiu.

Això no és altra cosa que un de tants i tants tòpics que corren pel món de l'art, els quals, igual que la moneda falsa, van passant de l'una mà a l'altra i tothom la té per bona perquè ningú no es para a examinar-la. Com aquests n'hi ha molts que corren una bona temporada i, després, sense saber com ni de quina manera, cauen en desús i ningú no se'n torna a recordar fins que, al cap d'un temps més o menys llarg, són inventats de cap i de nou per algun geni que ens els presenta nous i flamants, amb tot el prestigi de la creació.

Els que ara ens han presentat aquest tòpic val a dir que han estat els mateixos que ens oferien com a únic camí a seguir, car tots els altres són errats — tots els altres són mort i abominació —, el de les arts plàstiques pures, sense barreges de cap mena. Això no els ha privat, però, després de bescantar i anatematitzar — i amb tota la raó — qualsevol ingerència literària en l'obra d'art, de caure després en altres ingerències tant o més literàries que aquelles que bescantaven, tant o més impròpies, la traducció plàstica de les quals és totalment impossible.

Segons aquest tòpic, l'obra d'art està composta de dos elements, tots dos bons i excel·lents, cada un pel seu cantó, ben definits, aprenhensibles i separables. L'un és el *plàstic* — continent — i l'altre el *poètic* — contingent —. I amb la mida de l'un i de l'altre que aplicarem a cada cas, ja tenim un esplèndid comodí que no ens fallarà mai.

I bé: és que hi ha algú que, sense fer l'il·luminat, sense fer comèdia de cap mena, pugui dir-nos, sincerament, què és el contingent i què és el continent en una obra d'art de dues o tres dimensions, considerada com a tal? Considerada com a tal i no com

a propaganda turística, social, metafísica o psicoanalítica, coses que ens sembla que estarem d'acord que no tenen res a veure amb el fet estètic, que és allò que es tracta de considerar. Què és l'element plàstic, i què és l'element poètic d'una pintura, d'un dibuix, d'una escultura, sigui som sigui i tant si és impressionista com cubista, tant si és acadèmica com sobrealista?

L'única poesia legítima d'una obra plàstica és la seva plàstica mateixa, no n'hi ha d'altra, ni hi ha manera lògica de veure n'hi cap més. L'altra, la que hi pugui haver de més a més, seria alguna cosa totalment aliena a l'obra mateixa. Pot ésser tantes coses diferents! Des de l'amor de mare fins a la redempció dels petits xinesos pels pares missioners, però no es tracta d'aquesta.

La poesia que ens volen presentar és alguna cosa d'inefable, de delicada, d'ultra-sensible; alguna cosa reservada només a la sensibilitat dels esperits refinats; una cosa com un perfum que s'exhalés de l'obra, de la qual només pogués adonar-se la finíssima pituitària dels iniciats en els secrets de l'art; una cosa que només poguessin abastar els selectíssims.

I bé, això no existeix d'aquesta manera que volen presentar-nos-ho. Això no és altra cosa que la sensibilitat amb què l'artista ha creat la seva obra; la seva gràcia d'expressió; la seva emoció davant els objectes que ens tradueix en llenguatge plàstic. Això, en veritat, no és pas cosa que puguem amidar-la amb una mitja-cana, però mai no podem contemplar-la ni sentir-la fora de la matèria que l'aguantava i que forma cos inseparable amb ella mateixa; mai no ho podem destriar; mai no ho podem diferenciar.

Això neix del joc dels volums, de l'intima harmonia de les masses, de la relació d'uns plans amb altres, del ritme de les línies, del clarobscur, del color, de la llum, de les qualitats, del matís; tot ho tenim davant nostre i no hi ha cap esoterisme. El secret de la poesia de l'obra plàstica no ens el donarà cap *abracadabra*, no ens el resoldrà cap fórmula; prou el descobrirem els nostres ulls, damunt la *plàstica*, que no és altra cosa que la *poesia*.

En una pintura, en un dibuix, en una escultura, en qualsevol obra de les arts de l'espai, la sola cosa que hi hem de veure, la sola cosa que hi hem de contemplar, la sola cosa sobre la qual hem d'especular, és, en veritat, l'obra mateixa. Allò que se'ns dona damunt la tela, damunt el paper, damunt el marbre, damunt la fusta, damunt el metall, car no hi ha res més.

Res més. I si l'obra és bona, creieu que n'hi ha ben bé prou.

JOAN CORTES I VIDAL

La causa principal que ha determinat en totes les èpoques els canvis d'orientació en el procés evolutiu de l'art correspon al reflex directe de les civilitzacions del moment.

L'artista, com a finíssim receptor, recull de l'ambient amb més o menys agudes les característiques essencials que l'envolten ad-huc en el cas d'ésser expressades en plasmacions obtingudes a través d'una abstracció.

El nostre propòsit no és, certament, anar a la recerca de definicions que precisin i concretin aquesta qüestió. N'hi ha ben bé prou amb deixar-la anotada sumàriament per tal de remarcar una justificació reconeguda per tots els entesos. Sense teoritzacions innecessàries i atenent-nos únicament als fets, si procedim a una especulació en les variants de l'escola dita clàssica veurem que les transicions cap a una nova concepció hi són palesades de primer antuvi a través d'una indecisió ondulada i suau i, finalment, en un esclat llampeguejant, ferm, resolut, segur. Així veiem en l'època dels impressionistes que aquestes progressions són aconseguïdes amb innovacions estridents, fins i tot en casos personals, no de grup, com Manet, que opera la transformació en la seva obra amb reaccions sobtades i anguloses. De Manet a Sisley i d'aquest a Van Gogh va precisant-se la total evolució amb concepcions de conseqüències eficients fins que Cézanne amb caràcter definitiu deixa marcats nous horitzons en la pintura, que acceptem com a punt de partida i sense reserves, gairebé la totalitat dels artistes contemporanis.

La condensació tumultuària de neguits interns que determina els trets temperamentals dels nostres millors artistes, es manifesta en plasmacions idònies al propi sentir que poden produir com a conseqüència l'evolució o la revolució dels corrents a l'ús. I val a dir que tot i acceptant les bones teories la majoria dels pintors catalans, solen obeir al propi impuls i la pròpia manera, defugint l'acomodati e egoisme d'emprar sistemàticament factures alienes de brillant realització per tal de crear-se una personalitat enganyadora, inconcreta i falsa.

La pintura, que, com la música, té l'excel·lent privilegi de parlar directament a l'esperit, cerca en el món exterior els mitjans objectius transmissors de l'emoció que el commou i l'ha obligat a plasmar-los amb absoluta sinceritat. Passada la febre de l'emoció, però, i recobrada la serenitat, sol esdevenir algunes vegades que l'executor, en fer un estudi crític de la seva obra, s'adona que està mancada d'aquella vibració que desitja imprimir-hi. Llavors, si no és prou fort per a sotmetre's a la veritat, i en lloc de refusar com a nul el seu esforç pretén salvar-lo amb retocs de mer tecnicisme, no fa altra cosa que subornar els seus possibles admiradors tot enganyant-se ell mateix. Aquests retocs de falsedat, aquests recursos d'ofici, donen com a resultat la negació subjectiva, la fredor de la inanimatitat en una forma buida. Altrament és quan l'artista, abstraient-se de tota mena d'efectismes tècnics, sap oferir en puresa a través de l'objecte la seva subjectivitat. Entre nosaltres citarem com a exemples en mig de tanta des-

orientació i confusionisme l'obra de Créxams i de Domingo, bones abdues i, per cert, ben oposades. La de Créxams és la ponderació de la virilitat rústega i desenfundada; la de Domingo, el nerviosisme frenat pel dolor.

El primer aconsegueix transportar a la tela tota la força suggestiva que el guia i amb una rapidesa sorprenent us sentiu torturat en l'entreteixit de les seves pinzellades que us presenten la matèria pastada amb neguit incontinent, brutal i feridor. En la pintura

Francisca Domingo. — Dibuix

del segon, el color hi és repartit amb serenitat, sense permetre mai que aquesta contenció mesurada ofegui la vibració del seu temperament abrandat i el privi d'intensificar el seu expressionisme sostingut en un dramatisme punyent. En l'obra de Créxams el dramatisme s'emboquilla amb notes de color estridents i compactes; Domingo, per contra, atenua el cromatisme i accentua en els obscurs — per tal de precisar-la en la forma — aquella mateixa virilitat que Créxams obté per mitjà del color. Domingo ceneix la forma procurant d'evitar els efectes desintegradors, quan li convé obtenir seqüències obscures per a poder definir amb més precisió els seus estats d'ànim. Créxams dona forma a visions ràpides i directes, absinent-se de precisar la línia per no subjectar el color en un determinat espai. Les concordàncies existents en l'obra d'aquests dos artistes es manifesten solament en un aspecte general de l'art, posat que l'un i l'altre es complauen a servir llurs inquietuds ultrapassant les fites de la veritat externa. Els que, contràriament a ells, desviat-se d'aquesta línia de conducta, pròpia de l'artista sincer, es repengen en una tècnica manllevada, són com una mena d'atlants de pedra que amb llurs espatlles fan de suport a l'obra de Matisse, de Cézanne o de qui sigui.

ANGEL FERNANDEZ

MÚSICA INSTRUMENTAL

Començarem amb el *Concert* de Rachmaninov per a piano i orquestra, que, si bé hauríem pogut incloure'l en la crònica de l'altra setmana, com que és poca la música instrumental del mes, vindrà a completarla. A sentir música composta per intèrprets hi ha una certa prevenció, que fa temer de trobar-se amb obres potser d'estructura perfecta, però sovint buides d'inspiració. Aquí, en aquest concert, domina l'austeritat, com en tota l'obra d'aquest cèlebre pianista, però malgrat l'extensió d'aquest *Concert*, l'obra no fatiga, per contenir sovint moments molt interessants. Cal remarcar la solidesa dels temes que componen el primer temps, que en desenrotllar-los la corda baixa de l'orquestra formen un bon aguant per a les variacions pianístiques. També en el segon temps és admirable l'efecte de la melodia que inicien els instruments de fusta, i que passa després a la resta de l'orquestra i al piano; si ens referim especialment a aquests passatges, és perquè el disc els ofereix amb tota claredat, que permet seguir tots els detalls. El conjunt de l'obra és d'una perfecció tècnica absoluta i que sembla recordar, per la seva forma, les obres simfòniques dels autors romàntics i, encara que no sigui música que amb facilitat arribi al gran públic, és d'un valor musical elevat, que fan remarcar més la superba interpretació de la Simfonia de Filadèlfia i del pianista Rachmaninov, el mateix autor de l'obra.

Dos fragments de Dvorak interpreta el violinista Kreisler, tots dos arranjats per a aquest instrument pel mateix intèrpret. L'un, *Plany hindú*, melodia que al principi sembla un cant religiós, però d'un regust oriental ben marcat. Després, la melodia s'anima prenent un altre caràcter, per acabar en les notes agudes de la corda. L'altre fragment, *Dansa eslava*, ens porta a la música folklòrica de Dvorak, tan poc coneguda, per ésser molta d'ella continguda en la música de cambra. En aquesta dansa, Kreisler es complau a cercar en la doble corda prodigiosos efectes que només les seves facultats poden assolir.

Els discos de Pau Casals no poden mancar en cap programa. En el d'aquest mes hi ha la famosa *Aria* de Bach. No caldrà insistir, doncs, en adjectius encomiàstics per a enlairar una obra tan sentida a aquest mateix artista. Solament per aquestes ocasions i per aquests artistes està justificada la gran difusió que obté avui el disc, permetent acostar els grans artistes i les obres clàssiques a un públic que d'altra forma ni els coneixeria.

Segovia, el virtuós de la guitarra, ens fa conèixer una *Sonata* de Ponce; més que sonata, és potser una fantasia amb variacions. Aquest instrument, que en el gramòfon té un públic inospitat, només és possible sentir-lo si no és amb artistes de la categoria de Segovia, un dels intèrprets més intel·ligents que avui ofereixen música, i d'aquesta *Sonata* de Ponce, que dintre d'una aparent senzillesa té moltes dificultats, aquest artista en fa una creació.

Acabarem amb dos fragments que contenen melodies hawaianes, plenes d'aquella malenconia amable de la música exòtica i que el cinema sonor ens ha acostat. Potser aquests dos fragments que en forma de vals i interpretats amb guitarres del país se'ns ofereixen, estarien millor sense amotllar-los al ritme d'aquesta dansa, puix es desfiguren i perden el ritme original que tant caracteritza aquesta música.

J. G.

Concert en do menor. — Rachmaninov. — Aquest pianista i Orquestra Simfònica de Filadèlfia. — C. Gramòfon. DB 1.333-34-35-36-37.

Plany hindú. — Dvorak. — Kreisler. — C. Gramòfon. DB 1.445. — Dansa eslava número 3. — Idem id.

Aria. — Bach. — Pau Casals. — C. Gramòfon. DB 1.404. — Andante. — Idem id.

Sonata. — Ponce. — Segovia. — C. Gramòfon. AB 656.

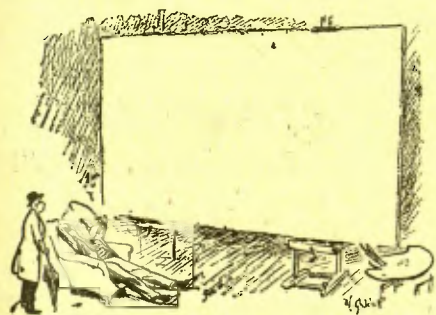
Kilima. — Ferera i Paaluhi. — C. Gramòfon. AE 3.515. — Vals hawaik. — Idem idem.

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

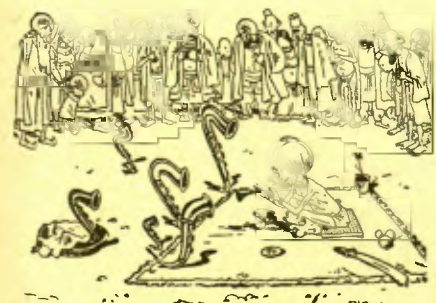
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

—El Saló s'obre demà i encara no has començat el teu quadre?
—Es clar que no. Si el faig massa aviat, ja haurà passat de moda.

(Punch, Londres)

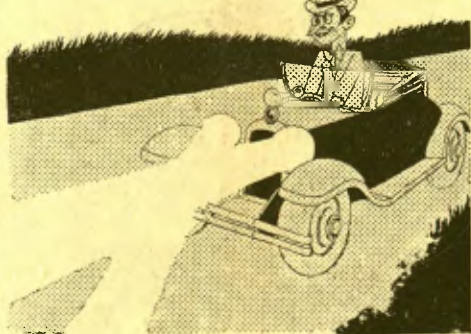
L'encantador de saxofons
(Gazzetta del Popolo)

El metge. — Una mica d'ensiam i suc de taronja, cada dia. Això és el millor per aprimar-se.

La clienta. — Molt bé, però... m'ho tinc de pendre abans o després de menjar?

(Ric et Rac, París)

El senyor guenyo ha arreglat els fanals.

(Le Rire, París)

—Ep, xofer! Porteu-me fins a l'altre fanal!

(Le Rire, París)

Com va entrar el lladre a la casa de la solterona i com en va sortir quinze dies després.

(Lustige Blätter, Berlín)

—No ha estat cap topada... Es que la meua dona s'ha volgut desfer la cotilla dintre el cotxe.

(Le Rire, París)

EL FENOMEN DEL SEGLE
L'home que no estava desenfeinat

(Der Wahre Jacob, Berlín)

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

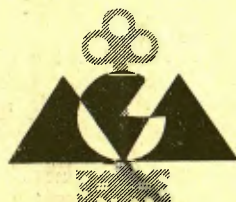
mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al
servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per
tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

**200 cinemes en ciutats i poblacions
de categoria**

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.er, 2.º - Tel. 16606

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er: MADRID

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATius

Laietana, 18, Pral. B. - Barcelona

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telegr.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fabriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fabriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fabriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES; FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de **2'50 ptes.** trimestre.
de _____ de 1931

Signatura

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria,
Litiasi úrica (mal de pedra),
Bronquitis parenquimatoses
Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA
S'expèn en ampolles de litre i maig
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

DELICIOSO PURGANTE
ACEITE RICINO

Solorsà
SABOR NARANJA

Anunciar
a
MIRADOR

és donar a conèixer
un producte
per tot
Catalunya

PER CATALUNYA

**Per l'escola catalana
Per la formació de
la nostra joventut**

**Feu-vos soci de l'Associació Protec-
tora de l'Ensenyança Catalana.
Allisteu-vos a Palestra.**

Ompliu aquests butlletins i trameteu-los a qualsevol d'aquestes adreces

**Associació Protectora
de l'Ensenyança Catalana**
Arcs, 1, pral.

PALESTRA
Corts Catalanes, 592, pral
Barcelona

En _____ nat l'any _____ de professió _____ habitant al carrer _____ n.º _____ pis _____ Població _____ desitja ésser soci de _____	
l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, pagant la quota mensual de _____ pessetes. de _____ a _____ de 1931 (Signatura)	Palestra, pagant la quota d'una pesseta i el donatiu voluntari mensual de _____ pessetes. de _____ a _____ de 1931 (Signatura)